

FairWild

Standard

Verzija 2.0

Izvedbeni Indikatori

**Odobren od strane FairWild Odbora 26. Avgusta 2010.
godine**

***Verifikacija samo-kontrole i kontrolne tačke za FairWild Certifikaciju.
Dokument se koristi zajedno sa FairWild Standardom: Verzija 2.0.***

Ovaj dokument, i drugi dokumenti u vezi sa FairWild Standardom: Verzija 2.0 su dostupni na FairWild web stranici: www.FairWild.org

Za više informacija kontaktirati:

FairWild Foundation Secretariat
CH-8570 Weinfelden, Weststr. 51
Switzerland
Tel: +41-(0)71-626 0 626
Fax: +41-(0)71-626 0 623
E-mail: info@FairWild.org

Komentari u vezi sa FairWild Standardom: Verzija 2.0 / Izvedbeni indikatori su dobrodošli. Molimo da upite i komentare uputite na: info@FairWild.org

Prevod: Rankica Bahtijarevic

Prevod finansiran od strane: Traditional Medicinals Inc.

Citati: FairWild Foundation. 2010. *FairWild Standard: Verzija 2.0* / Izvedbeni indikatori. FairWild Foundation, Weinfelden, Switzerland

©**FairWild Foundation, Switzerland**

Dozvoljeno je **reproduciranje** ovog dokumenta u obrazovne i druge nekomercijalne svrhe, ili za internu upotrebu od strane korisnika FairWild Standarda bez prethodne pisane saglasnosti nosioca copyright prava pod uslovom da je izvor u potpunosti obavješten

Zabranjeno je **reproduciranje** ovog dokumenta radi prodaje ili u druge komercijalne svrhe bez prethodne dozvole nosioca copyright prava.

Zahvala za finansiranje i izuzetan doprinos kod kreiranja ovog dokumenta:

Federalna Agencija za očuvanje prirode (BfN), Vlada Njemačke
WWF Njemačke
Institut za Marketekologiju (IMO)
Međunarodna Akademija za očuvanje prirode, ostrvo Vilm, Njemačka
Ministarstvo za ekonomsku saradnju i razvoj Njemačke (BMZ)
Zajednice, zadruge sakupljača, istraživački instituti, vladine agencije i kompanije uključene u sakupljanje, preradu i prometovanje samoniklih proizvoda.

Sadržaj

UVOD: KAKO KORISTITI FAIRWILD IZVEDBENE INDIKATORE	1
DIO I. FAIRWILD INDIKATORI ZA OPERACIJE SAMONIKLOG BILJA	5
0.1. Bazične kontrolne tačke	5
PRINCIP 1: OČUVANJE RESURSA SAMONIKLIH BILJAKA	5
1.1. Konzervacijski status ciljanih vrsta	5
1.2. Sakupljačka praksa zasnovana na znanju	5
1.3. Održivost stepena sakupljanja	6
PRINCIP 2: PREVENIRANJE NEGATIVNIH UTICAJA NA OKOLIŠ	8
2.1. Osjetljive vrste i staništa	8
2.2. Upravljanje staništem (nivo krajolika)	8
PRINCIP 3: USKLAĐENOST SA ZAKONIMA, REGULATIVAMA I SPORAZUMIMA	9
3.1. Posjed, nadležnost upravljanja i prava korištenja	9
3.2. Zakoni, propisi i administrativni zahtjevi	9
PRINCIP 4: POŠTOVANJE OBIČAJNIH PRAVA I PODJELA KORISTI	10
4.1. Tradicionalna upotreba, prava pristupa i kulturno naslijeđe	10
4.2. Podjela koristi	11
PRINCIP 5: PROMOVIRANJE FER UGOVORNIH ODNOSA IZMEĐU OPERATORA I SAKUPLJAČA	11
5.1. Fer ugovorni odnosi	11
5.2. Nema diskriminacije sakupljača	12
PRINCIP 6: OGRANIČAVANJE UČEŠĆA DJECE U AKTIVNOSTIMA SAKUPLJANJA SAMONIKLOG BILJA	12
6.1. Djeca i mladi sakupljači	12
6.2. Sakupljači sklapaju ugovor sa djecom radi rada na sakupljanju	13
6.3. Djeca pomažu svojim roditeljima kod sakupljanja	13
PRINCIPLE 7: OSIGURANJE KORISTI SAKUPLJAČIMA I NJIHOVIM ZAJEDNICAMA	14
7.1. Fer cijene i plaćanje sakupljača	14
7.2. Upotreba i administriranje FairTrade Premije	15
PRINCIP 8: OSIGURANJE FER USLOVA RADA ZA SVE RADNIKE OPERATORA SAKUPLJANJA SAMONIKLOG BILJA	16
8.1. Bazična prava rada za osoblje operacija sakupljanja samoniklog bilja	16
8.2. Sigurna radna sredina za sve radnike operacija sakupljanja samoniklog bilja	16
8.3. Fer uslovi zaposlenja za zaposlene u operacijama sakupljanja samoniklog bilja	17
PRINCIPLE 9: PRIMJENA ODGOVORNE PRAKSE MENADŽMENTA/UPRAVLJANJA	19
9.1. Plan upravljanja vrstama / područjem	19
9.2. Inventarisanje, procjena i monitoring	19
9.3. Implementiranje održivih mjera sakupljanja od strane sakupljača	20
9.4. Trening i gradnja kapaciteta	21
9.5. Transparentnost i učešće	21
PRINCIP 10: PRIMJENA ODGOVORNIH POSLOVNIH PRAKSI	22
10.1. Specifikacije Tržište/kupac	22
10.2. Slijedljivost	22
10.3. Finansijska održivost i odgovorna poslovna praksa	23
PRINCIP 11: PROMOVIRANJE POSVEĆENOSTI KUPCA	24
DIO II. DODATNI FAIRWILD INDIKATORI ZA VISOKORIZIČNE VRSTE	25

1.1. Konservacijski status cijanih vrsta	25
1.2. Sakupljačka praksa zasnovana na znanju	25
1.3. Održivost stepena sakupljanja	25
9.1. Plan upravljanja vrstama / područjem	26
9.2. Inventarisanje, procjena i monitoring	26
9.3. Implementiranje održivih mjera sakupljanja od strane sakupljača	26
REFERENCE	27
ANNEKS 1. AKRONIMI I SKRAĆENICE	29
ANNEKS 2. RIJEČNIK	30

UVOD: KAKO KORISTITI FAIRWILD IZVEDBENE INDIKATORE

Ovaj dokument uključuje Principe i Kriterije FairWild Standarda: Verzije 2.0 i definiše izvedbene indikatore za samo-kontrolu i FairWild certifikaciju. Ovi izvedbeni indikatori su kreirani kao kontrolne tačke koje se koriste da se ocijeni usaglašenost sa zahtjevima FairWild Standarda zainteresiranih za certifikaciju. Izvedbeni indikatori se također mogu koristiti radi verifikacije održivosti operacija sakupljanja u skladu sa Principima i Kriterijima FairWild Standarda: Verzija 2.0 kod samo-ocjene tamo gdje certifikacija nije očekivani ishod. Ovi izvedbeni indikatori mogu također pomoći zainteresiranim organizacijama da shvate praktičnu primjenu Principa i Kriterija FairWild Standarda u razvoju i primjeni ekoloških, socijalnih i ekonomskih praksi koje doprinose održivom sakupljanju samoniklog bilja.

Ovaj dokument je prateći uz glavnu publikaciju FairWild Standarda: Verzija 2.0¹, koji opisuje primjenu, djelokrug, razvoj, menadžement, i strukturu FairWild Standarda. Akronimi i termini koji se mogu naći u oba ova dokumenta su definisani u aneksima uključenim u glavnu publikaciju Standarda. Oba dokumenta su na raspolaganju na web-stranici FairWild Foundation (www.FairWild.org).

U ovom dokumentu se daju dalje reference “ciljnim biljkama” ili “ciljnim resursima”, koje treba shvatiti na način da uključujuju sve biljke, gljive i lišajeve odabrane za evaluaciju koristeći FairWild Standard.

PRIMJENA SISTEMA RANGIRANJA ZAHTJEVA FAIRWILD CERTIFIKACIJE

Sistem rangiranja FairWild Standarda je dizajniran tako da olakša kontinuirano unapređenje implementacije i postizanje adekvatnog nivoa ekoloških, socijalnih i ekonomskih praksi koje doprinose održivom sakupljanju samoniklog bilja i da demonstrira posvećenost izvan minimalne izvedbe. FairWild Standard ima 11 Principa i 29 Kriterija. Za svaki od prvih 10 Principa i sa njima povezanih Kriterija koji se primjenjuju na operacije sakupljanja samoniklog bilja definisani su indikatori / kontrolne tačke kao kvantitativni ili kvalitativni parametri koji mogu biti verificirani radi ocjene usaglašenosti operacija sa Kriterijima. U sistemu FairWild rangiranja, svaki indikator / kontrolna tačka opisuje progresivne nivoe usaglašenosti radi olakšanja samo-kontrole ili kontrole od strane trećeg lica i omogućava demonstriranje progressa.

Sistem rangiranja dozvoljava određeni stepen fleksibilnosti aplikantima certifikacije u zadovoljavanju Kriterija FairWild Standarda u skladu sa specifičnom situacijom, uz osiguranje visokog nivoa ukupne izvedbe kroz usaglašenost sa jasno definiranim minimalnim certifikacijskim zahtjevima.

Rezultat na Kontrolnim Tačkama i Norma Zahtjeva

0= Loša izvedba / neusaglašenost

1= Još uvijek nedovoljno, ali već pozitivan razvoj u pravcu zadovoljavanja FairWild zahtjeva

2= Norma za održivo sakupljanje za svaki indikator / kontrolnu tačku; adekvatno zadovoljavanje FairWild kriterija

3= Izvanredna izvedba: više od zahtjeva norme

---

¹ FairWild Foundation. 2010. *FairWild Standard: Verzija 2.0*. FairWild Foundation, Weinfelden, Switzerland.

M= Indicira “MINIMALNI ZAHTJEV”, npr. ovaj zahtjev mora uvijek da bude ispunjen za certifikaciju

MAKS = Maksimalan broj bodova koji se mogu postići za dati indikator / kontrolnu tačku

Total Bodova Norme (TBN) = Totalni broj bodova ukoliko su svi zahtjevi norme u potpunosti ispunjeni (svi bodovi rangirani kao “2”)

Rezultat: ova polja ispunjava kontrolor/auditor ili se može koristiti za samo-ocjenu sa rezultatom koji operator postiže u datoj kontrolnoj tački.

Minimalni Zahtjevi

Za certifikaciju operator mora da zadovolji slijedeća dva tipa zahtjeva:

1. Svi **M= MINIMUM** zahtjevi moraju biti zadovoljeni. Samo su neki indikatori / kontrolne tačke uključene u minimalne zahtjeve. Neki indikatori / kontrolne tačke postaju **MINIMALNI** zahtjevi tek tokom druge ili treće godine certifikacije jer će većina operatora trebati dodatno vrijeme da sakupi tražene informacije ili da razvije specificirani nivo prakse (pogledati Tabelu 1).

Tabela 1. Minimalni Zahtjevi Izvedbe za FairWild Certifikaciju

Godina certifikacije	Minimalni zahtjevi
“1=M” ili “2=M”	MINIMALNI nivo izvedbe mora biti ispunjen tokom 1. certifikacije.
“M od Godine 2”:	Aktivnosti postizanja MINIMALNOG nivoa izvedbe moraju biti implementirane u prvoj godini certifikacije, a traženi nivo izvedbe mora biti zadovoljen u 2. certifikaciji.
“M od Godine 3”	Aktivnosti postizanja MINIMALNOG nivoa izvedbe moraju biti implementirani u prve dvije godine certifikacije, a traženi nivo izvedbe mora biti zadovoljen u 3. certifikaciji.

2. Osim toga, za FairWild certifikaciju traži se postepen porast **minimalnog procenta Totala Bodova Norme**. Minimalni procenat Totala Bodova Norme koji se traži za prvu godinu certifikacije je 60% i postepeno raste na 100% usaglašenosti tokom pet godina.

OCJENA RIZIKA NEODRŽIVOG SAKUPLJANJA CILJNIH VRSTA SAMONIKLIH BILJAKA

Svaka vrsta različito odgovara na pritisak sakupljanja samoniklog bilja. Za neke vrste rizik neodrživog sakupljanja samoniklog bilja može biti relativno nizak. Za te vrste, zadatak koji je udružen sa menadžmentom sakupljanja samoniklog bilja (uključujući sakupljanje informacija, ocjene resursa i praćenje uticaja branja) može zahtijevati manje rigorozne metode (i stoga relativno niži stepen stručnosti, vremena, preciznosti i troškova). Vrste za koje je rizik neodrživog sakupljanja visok, će zahtijevati da operator sakupljanja, sakupljači i menadžeri resursa koriste mnogo rigoroznije metode (koje uključuju viši stepen stručnosti, više vremena, preciznost i troškove) sa ciljem da pokažu i verificiraju da su obim sakupljanja i praksa uistinu održivi.

Ovaj dokument definira dva seta indikatora izvedbe: jedan set (naveden u Dijelu I) koji se generalno primjenjuje na sve ciljane vrste i operacije sakupljanja, i drugi set (naveden u Dijelu II) koji se dodatno primjenjuje na bilo koju vrstu koju FairWild Fondacija smatra da postoji visok rizik neodrživog sakupljanja samoniklih biljaka.

Brojni faktori doprinose riziku neodrživog sakupljanja samoniklih ciljanih biljnih vrsta. Neki

od ovih faktora kao i njihov uticaj na rizik neodrživog sakupljanja samoniklog bilja su navedeni u Tabeli 2. Za veliki broj samoniklih biljnih vrsta koje se često sakupljaju može se odrediti odgovarajuća kategorija rizika i to na osnovu informacija koje su na raspolaganju iz publiciranih izvora i od operatora koji se bave sakupljanjem. Ipak, za brojne samonikle vrste biljaka, lišajeva i gljiva koje se sakupljaju, biće potrebno učiniti dodatni napor uključujući i angažman odgovarajućih stručnjaka da se skupi dovoljno relevantnih informacija prije nego što se bude mogla odrediti kategorija rizika.²

Aplikanti za FairWild certifikaciju trebaju da kontaktiraju FairWild Fondaciju (info@FairWild.org) za pomoć kod određivanja odgovarajuće kategorije rizika za pojedinačne vrste i operacije sakupljanja.

---

² Smjernice pripremljene za implementaciju Principa 1 ISSC-MAP Verzija 1.0, koji je sada Princip 1 FairWild Standarda: Verzija 2.0, mogu da se nađu kod LEAMAN and CUNNINGHAM (2008), koji je na raspolaganju na web-stranici www.FairWild.org.

Tabela 2. Uslovi / Faktori koji Utiču na Rizik Neodrživog Sakupljanja Samoniklih Ciljnih Vrsta³

Uslov/ faktor	NIZAK RIZIK (Niži zahtjevi informacija, stručnosti, vremena i troškova)	SREDNJI RIZIK (Umjereni zahtjevi informacija, stručnosti, vremena i troškova)	VISOK RIZIK (Viši zahtjevi informacija, stručnosti, vremena i troškova)
Konzervacijski status	Ne postoji prijetnja (ocjenjen) Populacije i kvalitet resursa stabilni (ne opadaju)	Nepoznato (nije ocjenjen) Populacije i kvalitet resursa, nije poznato da opadaju	Ugožen (ocjenjen) Populacije i kvalitet resursa opadaju
Taksonomija Vrsta / prepoznavanje na terenu	Nema zamjene sa drugim vrstama Lako prepoznatljiva od strane sakupljača	Zamjena sa drugim vrstama se dobro kontroliše kroz obezbjeđenje priručnika za trening i sakupljanje	Taksonomija Vrsta nejasna Lako se može zamijeniti sa drugim vrstama na području sakupljanja
Geografska distribucija	Široka	Ograničena	Reducirana
Habitat: • Specifičnost • Kompleksnost • Vulnerabilnost	Široka (ujednačenija distribucija) Vegetacijom dominira nekoliko vrsta Nije poznata prijetnja staništu	Specifična, ali se uobičajeno može naći u određenim staništima Nizak diverzitet (npr., savana) Prijetnja se može kontrolisati	Veoma specifična (mjestimična distribucija) Sistemi visokog diverziteta Prijetnje su izvan operacija sakupljanja i teško ih je kontrolisati (npr. gubitak staništa, promjena klime)
Veličina lokalne populacije	Široka, obilna	Srednje do široko	Uvijek mala
Dio biljke koji se koristi	Listovi, cvjetovi, plodovi	Eksudati, smola, mrtvo drvo	Cijela biljka, kora, korijen, lukovice, apikalni meristem
Porast / stopa regeneracije	Brza	Prilično brza	Spora
Reproduktivna biologija: • Polinacija • Raspršivanje	Vjetar, abiotički, aseksualni Vjetar, voda	Često biotički (ptice, insekti) Često ptice, mali sisari	Visoko specifično (bube, pčele, šišmiši) Veliki sisari i velike ptice
Komercijalni zahtjevi	Obilat suvišak (nema nedostaka materijala na tržištu)	Komercijalni zahtjevi stabilni	Nedostatak materijala na tržištu Komercijalni zahtjevi u porastu
Pojedinačna vs. Višestruka upotreba	Pojedinačna ili nije - konkurentna	Nekoliko, mali sukob među upotrebom	Vrste koje se višestruko koriste
Pojedinačni vs. Višestruke grupe korisnika	Jedna kompanija ili zajednica sakupljača	Sakuplja više od jedne kompanije / zajednice, ali uz jasan sporazum o menadžmentu	Sakuplja više od jedne kompanije / zajednice bez sporazuma o menadžmentu

³ Zasnivano na CUNNINGHAM (2001) i PETERS (1994).

DIO I. FAIRWILD INDIKATORI ZA OPERACIJE SAMONIKLOG BILJA

Slijedeći izvedbeni indikatori se primjenjuju na sve FairWild operacije i na sve ciljne vrste. Za svaku ciljnu vrstu za koju je određeno da postoji visok rizik neodrživog sakupljanja samoniklih vrsta primjenjuju se viši minimalni zahtjevi i neki dodatni izvedbeni indikatori. Oni su nabrojani u Dijelu II ovog dokumenta.

0.1. Bazične kontrolne tačke

KT Br	Kontrolne Tačke 0.1 Bazične kontrolne tačke	MAKS	Skor
0.1.a	Raspoloživost menadžera sakupljanja tokom kontrole/audita, obezbjeđenje pristupa dokumentaciji, mjestima operacija i područjima sakupljanja: (0) pristup očigledno ograničen; (1) nisu svi dokumenti i radnici na raspolaganju, ali nema naznaka da je pristup ograničen; (2) radnici i dokumenti su na raspolaganju tokom kontrole/audita; (3) radnici olakšavaju kontrolu/audit.	3	
0.1.b	Komuniciranje važnih promjena u operacijama i aktivnostima certifikatoru (promjena adrese, promjena mjesta sakupljanja, nove aktivnosti, maksimum / planirane količine branja): (0) nema komunikacije o bitnim promjenama; (1) neke manje promjene nisu bile komunicirane; (2) komunikacija o promjenama ILI nema promjena; (3) dobra proaktivna komunikacija sa certifikatorom.	3	

PRINCIP 1: OČUVANJE RESURSA SAMONIKLIH BILJAKA

Sakupljanje samoniklog ljekovitog i aromatičnog bilja biće obavljeno u onoj razmjeri, tempu i na način koji dugoročno održava populacije i vrste.

1.1. Konzervacijski status ciljanih vrsta

Status očuvanja ciljnih vrsta i populacija je procijenjen i redovno razmatran.

KT Br	Kontrolne Tačke 1.1 Konzervacijski status ciljanih vrsta	MAKS	Skor
1.1.a	Trenutni konzervacijski status sakupljenih biljaka: (0) status nije poznat / provjeren; (1) neke informacije su nepotpune ili zastarjele; (2=M) globalni i / ili nacionalni / regionalni status je poznat i uključen u procjenu resursa profila biljaka; (3) operacije doprinose redovnoj procjeni / ponovljenoj procjeni konzervacijskog statusa.	3 2=M	
	<i>Visoko rizične vrste → Pogledati dodatni indikator 1.1.b (Dio II)</i>		
	TOTAL	MAKS	TNP
	Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor	3	2

1.2. Sakupljačka praksa zasnovana na znanju

Prakse sakupljanja i upravljanja zasnivaju se na adekvatnoj identifikaciji, mapiranju, inventarisanju, procjeni i monitoringu ciljnih vrsta i uticaja sakupljanja.

KT Br	Kontrolne Tačke 1.2 Sakupljačka praksa zasnovana na znanju	MAKS	Skor
1.2.a	Uključivanje vrsta za koje je poznato da postoji prijetnja u asortiman operacija sakupljanja: (0) operacije sakupljanja sakupljaju vrste za koje postoji prijetnja – čak i ako nije u sklopu FairWild certifikacije; nema planova da budu uključene u FairWild menadžment; (2) operacije sakupljanja ne sakupljaju u komercijalne svrhe ni jednu vrstu za koju postoji prijetnja , ni kao FairWild ciljnih vrsta niti kao vrste koje su izvan FairWild certifikacije ILI planiraju da prestanu sa ovim sakupljanjem u slijedeće 2 godine; (3) kompletne operacije sakupljanja su jasno opredjeljene održivom sakupljanju, npr. učinjen značajan napor da uključi sve vrste u FairWild menadžment.	3	
1.2.b	Vrste koje su ciljane za sakupljanje su jasno identificirane: (0) nema zvanične identifikacije, zamjena je česta; (1) nizak nivo tačnosti identifikacije vrsta; (2=M) dokazi o vrsti su obezbjeđeni, od mjesta sakupljanja sa tačnim taksonomskim imenom kao i jasno prepoznatljivim lokalnim i trgovačkim imenom; (3) veoma dobre specifikacije biljaka / monografije biljaka i harmonizacija lokalnih i trgovačkih imena ILI izuzetan doprinos / napor da se riješi taksonomska / lokalna zamjena ciljanih vrsta.	3 2=M	
1.2.c	Mapiranje ciljnih populacije na područjima sakupljanja: (0) nema oznaka na kartama/mapama niti postoji dobro poznavanje o lokaciji ciljane populacije; (1) veoma približne indikacije o ciljnoj populaciji; tačne lokacije u području sakupljanja nisu zaista poznate ili samo veoma bazično mapiranje (npr. crtež / mape sa interneta), ali lokacije dobro poznate menadžeru sakupljanja i sakupljačima; (2=M od Godine 2) bazične mape identificiraju područja sakupljanja i lokaciju ciljnih populacije (može biti ciljelo područje sakupljanja, ukoliko je to slučaj); (3) veoma dobro znanje i dokumentacija o mjestima sakupljanja / ciljnoj populaciji u sklopu područja sakupljanja. <i>Visoko rizične vrste → Pogledati dodatni indikator 1.2.c (Dio II)</i>	3 2=M od God 2	
1.2.d	Mape indiciraju sve glavne izvore potencijalne kontaminacije (gradovi, industrija, deponije, intenzivna	3	

KT Br	Kontrolne Tačke 1.2 Sakupljačka praksa zasnovana na znanju	MAKS	Skor	
	poljoprivredna područja): (0) nije uključeno iako prisutno; (1) gruba indikacija na mapama ili opis u tekstu; (2) indicirano na mapama i opisano u menadžment planu / pravilima sakupljanja, ako je potrebno; (3) veoma dobre mape i / ili sistem komuniciranja unutarnjih granica sakupljačima.			
1.2.e	Područja sakupljanja su odvojena od poljoprivrednog zemljišta: (0) sakupljanje sa intenzivno obrađivanog poljoprivrednog zemljišta, npr. drveće u neposrednoj blizini polja; (1=M) sakupljanje sa neobrađenih dijelova / drveće na poljoprivrednom zemljištu čija je obrada slabog intenziteta, ciljane biljke očigledno rastu spontano i nema izvora kontaminacije; (2) mjesta sakupljanja jasno odvojena od poljoprivrednog zemljišta; (3) divlje / prirodno područje sakupljanja, nema poljoprivrede.	3 1=M		
1.2.f	Interne instrukcije sakupljanja: (0) nema pisanih ili jasnih usmenih instrukcija sakupljačima; (1) konzistentna praksa sakupljanja; nije napisana; (2=M od Godine 2) pisane instrukcije sakupljanja, uključujući pisani opis održive tradicionalne prakse; instrukcije definiraju metode sakupljanja za sve ciljane vrste; (3) sakupljači i menadžeri sakupljanja redovno pregledaju i revidiraju pisane (i usmene) instrukcije sakupljanja.	3 2=M od God 2		
1.2.g	Instrukcije sakupljanja definiraju mjesto sakupljanja metode branja za svaku ciljanu biljku / dio biljke: (0) nije uključeno, veoma nepotpuno; (1) bazične instrukcije; (2=M od God 3) adekvatne instrukcije sakupljanja bazirane na procjeni resursa specifičnoj za mjesto i vrstu i informacijama monitoringa, uključujući informacije o svim mjestima koja su isključena iz sakupljanja; (3) dodatno: instrukcije sakupljanja su poboljšane radi praktične i efikasne implementacije od strane sakupljača, a razmatrane su i lokalne / tradicionalne prakse upravljanja.	3 2=M od God 3		
1.2.h	Instrukcije sakupljanja definiraju maksimumalo dopuštene limite sakupljanja (količine, učestalost, periode): (0) nema instrukcija, veoma nepotpune informacije o limitima sakupljanja; (1) uključene neke bazične informacije o limitima sakupljanja; (2=M od God 3) jasne i kompletne definicije o limitima sakupljanja; (3) dodatno: instrukcije sakupljanja su poboljšane radi praktične i efikasne implementacije od strane sakupljača. <i>(Kvalitet podataka i održivost ovih maksimalnih količina su ocjenjene u 1.3)</i>	3 2=M od God 3		
1.2.i	Minimalna biološka starost / veličina klase dopuštena za sakupljanje definisana u internim instrukcijama sakupljanja za ciljane vrste i mjesta sakupljanja: (0) nema definicije i vidljivog napora u determiniranju starosti / veličine klase; (1) učinjen jasan napor u determiniranju starosti / veličine klase; (2=M ukoliko je relevantno, pogledati ispod) pouzdano i praktično definisana starost / veličina klase ciljana za sakupljanje i monitorira se uticaj na strukturu populacije / regeneraciju / zamjenu. <i>Ni minimalni zahtjevi nisu direktno primjenjivi (jednogodišnji / višegodišnji plodovi, cvjetovi, listovi, Nisko Rizične vrste). Nije primjenjivo → (2)</i>	3 2=M ukoliko je relevantno		
1.2.j	Pravila sakupljanja preveniraju razbacivanje sakupljenih resursa: (0) razbacivanje je uobičajeno; (1) pravila sakupljanja bi mogla rezultirati razbacivanjem i lošom praksom; (2) pravila sakupljanja uključuju dobre prakse da bi se minimiziralo razbacivanje; (3) učinjeni su posebni napor da bi se razbacivanje minimiziralo.	3		
1.2.k	Revizija internih instrukcija sakupljanja: (0) nema revizije ili dokaza o pregledu; (1) pregled i revizija nisu bazirani na monitoringu uticaja sakupljanja specifičnom za mjesto ili vrstu; (2=M od God 3) instrukcije su pregledane i revidirane na osnovu monitoringa uticaja sakupljanja specifičnog za mjesto i vrstu; (3) očigledan napor radi redovnog pregleda i prilagođavanja parkse branja u cilju povrata ili očuvanja održivog strukturalnog i genetskog diverziteta ciljanih vrsta populacija u području sakupljanja.	3 2=M od God 3		
	Visoko rizične vrste → Pogledati dodatni indikator 1.2.I (Part II)			
TOTAL		MAKS	TBN	Skor
Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor		33	22	

1.3. Održivost stepena sakupljanja

Stopa (intenzitet i frekvencija) sakupljanja ciljanih resursa dugoročno ne premašuje sposobnost ciljne vrste da se regeneriše.

KT Br	Kontrolne Tačke 1.3 Održivost stepena sakupljanja	MAKS	Skor
1.3.a	Za svaku ciljanu vrstu na raspolaganju su osnovni podaci u pisanoj formi (u formularu specifikacije biljke ili drugim dokumentima): Latinsko i lokalno ime, dijelovi koji se sakupljaju, metod sakupljanja, period sakupljanja: (0) podaci nisu na raspolaganju; (1) nepotpuni; (2=M) kompletni osnovni podaci; (3) dobro prezentirani podaci za svaku biljku, npr. monografije biljaka.	3 2=M	
1.3.b	Za svaku ciljanu vrstu na raspolaganju su informacije o sistemu reprodukcije i stepenu zamjenjivanja (u formularu specifikacije biljke ili drugim dokumentima): (0) nema informacija; (1=M) nije bilo istraživanja, ali bazično znanje o reprodukciji je dovoljno da se razumije održivost sakupljanja; (2) adekvatne informacije; (3) vema dobro istraživanje.	3 1=M	
1.3.c	Na raspolaganju su osnovne informacije / inventarisanje ciljanih vrsta u području sakupljanja, uključujući veličinu populacije, distribuciju, strukturu populacije (veličina / starost klase), stopa reprodukcije / rast / regeneracija: (0) nema informacija; (1=M od God 2) gruba aproksimacija zasnovana na znanju sakupljača ili konsultanta; (2) osnovna procjena resursa je bazirana na istraživanju ili na vlastitim prikupljenim podacima (3) dizajnirana je procjena resursa i sistem monitoringa radi unapređenja bazičnih informacija o ciljnim vrstama i populacijama u području sakupljanja. Visoko rizične vrste → Pogledati dodatni indikator 1.3.c (Dio II)	3 1=M od God 2	

KT Br	Kontrolne Tačke 1.3 Održivost stepena sakupljanja	MAKS	Skor
1.3.d	Kvalitet podataka korištenih radi definisanja dozvoljenog maksimuma sakupljenih količina za svaku ciljano vrstu: (0) nema razumnih maksimalnih količina, i nema referenci na osnovu dugoročne prakse sakupljanja; (1=M) veoma aproksimativna procjena maksimuma količina , npr. zasnovana na dugogodišnjem sakupljanju u području ili zasnovana na općim konceptima (pravila palca) koja nisu specifična za mjesto ili za vrstu; (2) limiti sakupljanja su opravdani kroz procjenu resursa specifične za mjesto i vrstu, informacije monitoringa kao i znanje sakupljača; (3) vema dobar sistem monitoringa resursa / uspostava maksimuma količina. <i>Visoko rizične vrste → Pogledati dodatni indikator 1.3.d (Dio II)</i>	3 1=M	
1.3.e	Održivost maksimuma dozvoljenih količina sakupljanja za ciljne vrste / dijelova koji se sakupljaju: (0) nema informacija (referentnih podataka ili iskustva / opservacija o uticaju sakupljanja na pojedine biljke ili populacije ciljanih vrsta); (1=M od God 1) nema indikacija da trenutni / specificirani maksimum sakupljenih količina reducira kvalitet resursa ili raspoloživost u području sakupljanja; (2) maksimum sakupljenih količina specificiran u menadžment planu je obrazložen kroz adekvatnu inventuru / prinos / procjenu regeneracije koje su više od ubranih količina; maksimalne količine sakupljanja su prilagođene u skladu sa periodičnim monitoringom prinosa, regeneracije i uticajem branja; (3) maksimalne količine sakupljanja imaju za podlogu ciljanja istraživanja. <i>Visoko rizične vrste → Pogledati dodatni indikator 1.3.e (Dio II)</i>	3 1=M od God 1	
1.3.f	Održivost učestalosti sakupljanja kako je prethodno definirano u instrukcijama sakupljanja: (0) sakupljanje jasno značajno premašuje stopu zamjene; (1=M od God 2) na raspolaganju su samo osnovni bazični i podaci o monitoringu , ali nema indikacija o smanjenju populacija biljaka; (2) sakupljanje ne premašuje stopu zamjene odraslih jedinki biljaka ili dijelova biljaka koji su sakupljeni od ciljanih vrsta u regiji sakupljanja; (3) učestalost sakupljanja je mnogo niža od stope zamjene. <i>Visoko rizične vrste → Pogledati dodatni indikator 1.3.f (Dio II)</i>	3 1=M od God 2	
1.3.g	Periodi dozvoljeni za sakupljanje: (0) nema definicije ILLI je jasno da periodi sakupljanja nisu održivi; (1) tradicionalni periodi sakupljanja su korišteni bez jasnog razmatranja reproduktivnih ciklusa, ali nema indikacija smanjenja populacija; (2) dozvoljeni periodi su određeni koristeći pouzdane i praktične indikatore (npr. godišnje doba, ciklusi padavina, vrijeme cvjetanja i sazrijevanja plodova) i zasnovani su na informacijama o reproduktivnim ciklusima ciljane vrste; (3) periodi dozvoljeni za sakupljanje su definisani na naučnoj osnovi, koristeći rezultate procjene resursa.	3	
1.3.h	Konsolidirane evidencije o ubranim količinama (količine po području po godini): (0) nema evidencija ili podataka; (1) grubi pregled ubranih količina, zasnovan na veoma jednostavnom protokolu otkupa; (2=M od God 3) registrirani adekvatni konsolidirani podaci ; uključuju sve informacije relevantne da se porovjeri dogoročna održivost (npr. starost / veličina klasa ukoliko je jako relevantna); (3) veoma dobra pouzdana dokumentacija otkupa i konsolidacija podataka. <i>Za prvu certifikaciju → potrebno prezentirati sistem evidencija koji će biti primjenjen u budućnosti.</i>	3 2=M od God 3	
1.3.i	Konsolidirane evidencije o aktuelnim periodima i učestalosti sakupljanja: (0) nema informacija; (1) jednostavne informacije na raspolaganju u protokolu otkupa, nisu konsolidirane; (2) na raspolaganju kompletne informacije o trenutnim periodima branja i učestalosti sakupljanja; informacije potvrđuju usaglašenost sa instrukcijama sakupljanja; (3) veoma dobar pregled prakse branja. <i>Prva certifikacija → (2) ukoliko su sakupljeni relevantni podaci za buduću konsolidaciju.</i>	3	
1.3.j	U slučaju da sakupljači prodaju sakupljene proizvode i drugim kupcima koji nisu u FairWild programu: (0) certificiran operator menadžementa sakupljanja nema indikacija o totalnim ubranim količinama u području sakupljanja; (1) na raspolaganju su grube procjene količina sakupljenih od strane drugih kompanija; (2) sva prodana količina je registrirana u protokolu prodaje od strane sakupljača i ovo je uključeno u dokumentaciju / evidencije konsolidiranih ubranih količina – alternativa, kompanije koje sakupljaju rade zajedno i sređuju podatke da bi ustanovili total ubranih količina u području sakupljanja; (3) dobra aktivna saradnja između različitih kompanija koje se bave sakupljanjem. <i>Ukoliko nije primjenjivo → (2)</i>	3	
1.3.k	Konsolidirani podaci o ubranim količinama potvrđuju usaglašenost: (0) nisu na raspolaganju evidencije ili podaci, ili ubrane količine jasno narušavaju instrukcije sakupljanja u smislu održivog branja → <i>dati detalje</i> ; (1) jednostavne evidencije dozvoljavaju neku unakrsnu provjeru sa pravilima sakupljanja, nema indikacija o prekomjernom branju; (2) podaci o branju su u saglasnosti sa instrukcijama sakupljanja (uključujući i maksimum dozvoljenih količina, veličinu kategorije, itd.); (3) podaci o branju su značajno niži od maksimalnih količina. <i>Visoko rizične vrste → Pogledati dodatni indikator 1.3.I (Dio II)</i>	3	
TOTAL		MAKS	Skor
Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor		33	22

PRINCIP 2: PREVENIRANJE NEGATIVNIH UTICAJA NA OKOLIŠ

Negativni uticaji na druge samonikle vrste, sakupljačka područja i susjedne oblasti, nastali kao rezultat sakupljanja bilja, će biti spriječeni.

2.1. Osjetljive vrste i staništa

Rijetke, vrste koje su pod prijetnjom i ugrožene vrste i staništa na koja će aktivnosti sakupljanja i upravljanja ljekovitim biljem vjerovatno imati uticaja, su identifikovane i zaštićene.

KP Br	Kontrolne Tačke 2.1 Osjetljive vrste i staništa	MAKS	Skor
2.1.a	Informacije o bilo kojoj rijetkoj vrsti, vrsti koja je pod prijetnjom i ugroženoj vrsti i staništu za koje postoji velika vjerovatnoća da će biti pogođene sakupljanjem ciljanih resursa: (0) nema informacija o prisustvu senzitivnih vrsta i staništa u području sakupljanja i nije učinjen napor da se istraži; (1=M od God 2) preliminarna potraga za informacijama, uključujući lokalno znanje / znanje sakupljača, podržava ukupnu procjenu da nije vjerovatno da sakupljanje ima uticaja na senzitivne vrste i staništa; (2) konsultirani su relevantni eksperti / ovlaštena tijela za menadžment resursima i tačne informacije su uključene u menadžment plan; menadžment plan odražava sve relevantne zahtjeve menadžementa radi izbjegavanja negativnih uticaja na senzitivne vrste i staništa u području sakupljanja; (3) procjena resursa i sheme monitoringa proaktivno prikupljaju i dokumentiraju informacije o uticaju sakupljanja ciljanih vrsta na senzitivne vrste i staništa u području sakupljanja.	3 1=M from Yr 2	
2.1.b	Dodatne tačke za dobrovoljno obavezivanje (nema zahtjeva normi): Specijalne funkcije ciljanih vrsta u ekosistemu: (1) preliminarna potraga za informacijama o specijalnim funkcijama u ekosistemu; (2) konsultirani su relevantni eksperti / ovlaštena tijela za menadžment resursima i tačne informacije su uključene u menadžment plan; menadžment plan odražava sve relevantne zahtjeve radi izbjegavanja negativnog uticaja ciljanih vrsta na specijalne funkcije u ekosistemu; (3) procjena resursa i monitoring proaktivno prikupljaju i dokumentiraju informacije o specijalnim funkcijama ciljanih vrsta u ekosistemu.	(3)	
TOTAL		MAKS	Skor
Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor		6	2

2.2. Upravljanje staništem (nivo krajolika)

Aktivnosti upravljanja koje podržavaju sakupljanje samoniklih ciljnih vrsta nemaju negativan uticaj na raznolikost ekosistema, njegove procese i funkcije.

KP Br	Kontrolne Tačke 2.2 Upravljanje staništem (nivo krajolika)	MAKS	Skor
2.2.a	Bilo kakve postojeće prakse upravljanja staništem primijenjene u području sakupljanja: (0) nisu poznate; (1) poznate samo generalno, ali nisu opisane u pismenoj formi; (2) opisane u menadžment planu; (3) aktivno koordinirane sa menadžment planom ciljanih vrsta.	3	
2.2.b	Identifikacija i monitoring negativnih uticaja praksi sakupljanja i aktivnosti menadžmenta na područje sakupljanja (npr. štete nastale radi metode branja, promjene u strukturi ekosistema, funkciji, i servisima): (0) nema monitoringa, nema svijeti o postojećem ili potencijalnom negativnom uticaju; (1) nema detaljnog opisa ili monitoringa, ali je evidentno da nema ili je veoma nizak rizik bilo kakvog negativnog uticaja sakupljanja; (2) monitoriran i opisan u menadžment planu; (3) veoma dobro monitoriran i opisan.	3	
2.2.c	Metode branja i alatke korištene u praksi su odgovarajuće: (0) na nivou staništa je očigledna šteta nastala radi sakupljanja; (1) definirane su mjere da se izbjegne šteta, nisu još implementirane; (2=M od God 3) nema štete na nivou staništa ili mjera / u menadžment planu su identificirane strategije da se izbjegne šteta na nivou staništa nastala radi primjene metode sakupljanja i implementirane su u području sakupljanja; (3) redovan monitoring indicira da su preduzete mjere odgovarajuće da bi se izbjegla šteta nastala sakupljanjem na nivou staništa.	3 2=M od God 3	
2.2.d	Upotreba inputa zabranjenih relevantnim organskim standardima (npr. vještačka đubriva): (0) zabranjeni inputi su korišteni tokom posljednje tri godine na različitim mjestima; (1) određena primjena malih razmjera se možda desila, vrlo bazičan sistem radi isključivanja iz sakupljanja; (2=M) zabranjeni inputi nisu bili korišteni ILI su zabranjeni inputi korišteni samo u poznatim definiranim mjestima i pogođena poručja mogu biti efikasno isključena iz sakupljanja ; (3) jasno dokumentiran period menadžmenta bez zabranjenih inputa, dovoljan da se zadovolje relevantni organski standardi.	3 2=M	
2.2.e	Uticaj praksi menadžmenta na nivou krajolika i intenzivne prakse menadžmenta ciljnih vrsta na senzitivne vrste, strukturu i funkciju ekosistema (npr. praksa menadžmenta ciljanih vrsta sa ciljem da se minimizira konkurencija ili da se promovira rast ciljanih vrsta, sadnja radi obogaćivanja): (0) takve prakse menadžmenta se javljaju, ali bez monitoringa uticaja; (1=M) takve prakse se javljaju uz monitoring uticaja kroz menadžment plan; (2) dokumentirani dokazi kroz monitoring da takva praksa nema negativan uticaj na senzitivne vrste ili na strukturu ekosistema, diverzitet i funkcije u području sakupljanja; (3) specijalni napori da se poboljšaju postojeće prakse menadžmenta. <i>Ako nije relevantno → (2)</i>	3 1=M	
TOTAL		MAKS	Skor
Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor		15	10

PRINCIP 3: USKLAĐENOST SA ZAKONIMA, REGULATIVAMA I SPORAZUMIMA

Sakupljanje ljekovitog bilja i aktivnosti upravljanja resursom će biti sprovedene u skladu sa legitimnim vlasničkim odnosima u skladu sa relevantnim zakonima, regulativama i sporazumima.

3.1. Posjed, nadležnost upravljanja i prava korištenja

Sakupljači i menadžeri imaju čisto i priznato pravo i ovlaštenje da koriste i upravljaju ciljanim resursima.

KP Br	Kontrolna Tačka 3.1 Posjed, nadležnost upravljanja i prava korištenja	MAKS	Skor
3.1.a	Jasno definirano područje sakupljanja samoniklog bilja: (0) nije definirano (1) nejasno definirano; (2=M od God 2) područje je jasno definirano sa uspostavljenim svojim granicama, i područje se podudara sa predodžbom sakupljača o području sakupljanja; (3) veoma dobar sistem. <i>Ukoliko nije primjenjivo → (2)</i>	3 2=M od God 2	
3.1.b	Posjed, zakup ili detalji prava korištenja područja sakupljanja: (0) nisu poznati; (1) neformalni / nejasno definirani sporazumi o sakupljanju; (2) detalji su poznati i potvrđeni u vremenu koje je dovoljno dugo da ispuni ciljeve menadžmenta resursa; (3) jedan korisnik uz sistem dozvola sakupljanja koji funkcionira.	3	
3.1.c	Sveukupni sistem posjeda, zakupa i prava korištenja osigurava da certificirano sakupljanje neće biti ugroženo drugim aktivnostima vlasnika(s) ili korisnika dozvole: (0) značajni sukobi; (1) određeni potencijalni rizik konflikta sa ostalim korisnicima; neki prvi koraci u pravcu saradnje; (2) nema konflikta ILL operator menadžmenta sakupljanja uključuje korisnike drugih područja u menadžment plan i demonstrira napore da osigura održivo sakupljanje čak i u slučaju postojanja više korisnika; (3) posebni napori na očuvanju održivosti sistema sa više korisnika.	3	
3.1.d	U funkciji regulatorni sistem koji štiti područje menadžmenta od neovlaštenih aktivnosti: (0) jasno je da se odvijaju nezakonite aktivnosti; (1) nije u funkciji regulatorni sistem, ali nema sukoba ili potencijalne prijetnje aktivnostima sakupljanja; (2) u funkciji regulatorni sistem ILL operator menadžmenta sakupljanja demonstrira ekvivalent adekvatnog sistema radi osiguranja integriteta područja sakupljanja; (3) operacije sakupljanja usko saraduju sa / podržavaju regulatorni sistem.	3	
3.1.e	Dozvole sakupljanja / jasni sporazumi / uslovi korištenja područja sakupljanja: (0) nema dozvola iako postoji zahtjev; (1) veoma neformalan sistem korištenja; (2=M) operacije sakupljanja imaju validnu dozvolu sakupljanja / sporazum za sve sakupljene biljke. Ukoliko ne postoji sistem dozvola, može biti potvrđeno da operacije menadžmenta sakupljanja imaju pravo da koriste, upravljaju sakupljernim resursima – npr. dobro uspostavljen tradicionalni sistem korištenja.	2 2=M	
TOTAL		MAKS	Skor
Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor		14	10

3.2. Zakoni, propisi i administrativni zahtjevi

Sakupljanje i upravljanje ciljnim resursima je u skladu sa svim međunarodnom sporazumima te sa nacionalnim i lokalnim zakonima, propisima i administrativnim zahtjevima, uključujući i one koji se odnose na zaštićene vrste i područja.

KT N°	Kontrolna Tačka 3.2 Zakoni, propisi i administrativni zahtjevi	MAKS	Skor
3.2.a	Poznavanje relevantnih zakonskih, regulatornih i administrativnih zahtjeva u pogledu sakupljanja (uključujući odredbe o istraživanju i bio-prospekcije) i izvozu: (0) nije uopće poznato; (1) određeno osnovno razumjevanje; (2) poznato i shvaćeno od strane operatora sakupljanja; (3) osoblje iskusno i posjeduje znanje.	3	
3.2.b	Menadžment plan, procedure, radne instrukcije i ugovori zadovoljavaju relevantna zakonske, regulatorne i administrativne zahtjeve u pogledu menadžmenta sakupljanja i izvoza , uključujući izvozne dozvole za vrste za koje postoje određena ograničenja: (0) bez sumnje nije usaglašen, osoblje ne poznaje relevantnu regulativu; (2=M od God 3) zadovoljava zahtjeve; (3) prevazilazi zahtjeve.	3 2=M od God 3	
TOTAL		MAKS	Skor
Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor		6	4

PRINCIP 4: POŠTOVANJE OBIČAJNIH PRAVA I PODJELA KORISTI

Običajna prava lokalnih zajednica i autohtonog stanovništva da koriste i upravljaju sakupljačkim područjima i ciljanim resursima samoniklog ljekovitog bilja će biti priznato, poštovano i zaštićeno.

4.1. Tradicionalna upotreba, prava pristupa i kulturno naslijeđe

Lokalne zajednice i autohtono stanovništvo koje ima zakonski posjed ili običajno pravo na korištenje zadržavaju kontrolu nad operacijama sakupljanja u mjeri neophodnoj da se zaštite njihova prava, tradicionalno znanje ili resursi.

KT Br	Kontrolne Tačke 4.1 Tradicionalna upotreba, prava pristupa i kulturno naslijeđe	MAKS	Skor	
4.1.a	Znanje zakonskih ili običajnih prava, tradicionalne upotrebe / prakse i kulturalnog i religijskog značaja ciljanih biljaka i drugih vrsta i njihovih staništa: (0) nije uopće poznato; (1) na raspolaganju su neke informacije; (2) znanje operacija sakupljanja je razumno dobro; (3) znanje operacija sakupljanja je veoma dobro i obavljena su sva sva relevantna istraživanja u vezi sa zakonom i običajnim zakonima uključujući odgovarajuće konsultacije.	3		
4.1.b	Bilo kakva tradicionalna upotreba / praksa i običajno pravo pristupa (uključujući odredbe o kulturalnom i religijskom značaju ciljanih vrsta i bilo kakvoj podjeli koristi): (0) nije uključeno / razmatrano u menadžment planu; (1) bilo je neformalno razmatrano u nekoj fazi, ali nije izričito uključeno u menadžment plan; (2=M od God 3) uključeno je u procjenu resursa ili menadžment plan; (3) dobro je istraženo i identificirano, a obezbjeđena je sveobuhvatna podrška (izuzetni naponi kao što je promocija uspostave lokalnih ambulanti i data podrška travarima / treningu ljekarima / dokumentaciji i registraciji tradicionalnih korisnika, ili promovira / podržava / čuva kulturalnu / religijsku upotrebu, ako je primjenjivo) - <i>Ako nije primjenjivo → (2)</i>	3 2=M from Yr 3		
4.1.c	Potencijalni uticaj aktivnosti sakupljanja ciljanih vrsta na tradicionalnu upotrebu / prakse, prava pristupa, i kulturalno naslijeđe u području sakupljanja: (0) nema razmatranja / znanja o jasnom postojanju uticaja; (2) uticaj je analiziran (uključujući priliv sakupljača) i opisan; (3) učinjen je snažan napor da se analizira i razmotri tradicionalna upotreba / praksa i običajno pravo, i sve odgovarajuće mjere su primjenjene da se izbjegne negativan uticaj, uključujući društveni razdor. <i>Ako nije primjenjivo → (2)</i>	3		
4.1.d	Preduzete su mjere da se izbjegne gubitak ili šteta koja ima uticaj na zakonska ili običajna prava, resurse, zdravstvenu sigurnost ili dobrobit lokalnih zajednica i autohtonog stanovništva: (0) sakupljanje ima jasan snažan negativan uticaj na lokalne zajednice; (1) neki naponi da se ublaži gubitak ili šteta; (2=M) preduzete su odgovarajuće mjere da se osigura da sakupljanje / komercijalna upotreba ciljanih resursa ne narušava ili potkopava zakonska ili običajna prava i prakse; (3) promocija običajnih prava i tradicionalnog znanja (npr. u zajednici i / ili na političkom nivou). <i>Ako nije primjenjivo → (2)</i>	3 2=M		
4.1.e	Fer kompenzacija i mehanizmi pritužbi za značajne štete ili gubitke lokalnoj zajednici: (0) jasno nepoštovanje ili značajni gubitci / štete; (1) određeni naponi i komunikacija o kompenzaciji; (2=M od God 3) obezbjeđena je fer kompenzacija u slučaju takvog gubitka ili štete. Odgovarajući efikasni mehanizmi za rješavanje pritužbi, uključujući suspenziju sakupljanja; (3) izuzetno dobro ublažavanje / kompenzacija, uključujući odgovarajuće ugovorne i druge mehanizme za administriranje koristi i širokog spektra novčanih i nenovčanih koristi. <i>Ako nije primjenjivo → (2)</i>	3 2=M from Yr 3		
4.1.f	Dostupnost, pristupačnost i kvalitet ciljanih resursa (npr. ljekovitog bilja) za lokalnu i tradicionalnu upotrebu: (0) važni resursi biljaka nisu pristupačni za lokalnu upotrebu radi sakupljanja; (1=M) određena ograničenja, ali dovoljna sveukupna dostupnost resursa; (2) resursi nisu oslabljeni ili umanjeni kroz komercijalno sakupljanje; (3) promocija / podrška lokalne upotrebe ciljanih resursa ili prava sakupljanja za nosioce lokalne / tradicionalne herbalne medicine.	3 1=M		
TOTAL		MAKS	TBN	Skor
Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor		18	12	

4.2. Podjela koristi

Sporazumi sa lokalnim zajednicama i autohtonim stanovništvom se zasnivaju na odgovarajućem i adekvatnom znanju o vlasništvu nad ciljnim resursima, pravima pristupa, zahtjevima upravljanja i vrijednosti resursa. Sporazumi osiguravaju fer i jednaku podjelu koristi svim uključenim stranama.

KT Br	Kontrolne Tačke 4.2 Podjela koristi	MAKS	Skor
4.2.a	Pristup resursima i sporazumi o podjeli koristi (SPK) sa lokalnim zajednicama i / ili autohtonim stanovništvom: (0) nema SPK sporazuma; (1) određeni napori, ali samo neformalni sporazumni; (2=M od God 3) pisani i obostrano prihvaćeni fer i ravnopravni sporazumi o upotrebi resursa, a na raspolaganju je tradicionalno znanje s tim u vezi; potpuni SPK sporazumi su barem u pripremi; (3) potpuni SPK sporazumi su u primjeni i prihvaćeni od strane svih zainteresiranih, a uzima u obzir slobodno izražene želje o nosiocima tradicionalnog znanja i predstavnicima lokalne zajednice, njihove potrebe i posebne situacije. SPK sporazumi uzimaju u obzir legitime interese nosioca tradicionalnog znanja koji ne učestvuju u SPK sporazumima. <i>Ukoliko nije primjenjivo (pogledati bilješke u vodiču kontrolora) → (2)</i>	3 2=M od God 3	
4.2.b	Sporazumi: (0) nema ih uopšte; (1) nisu potpuni; (2=M) u skladu su sa relevantnim međunarodnim i nacionalnim zakonima i regulativom u pogledu SPK kao i zaštitiom tradicionalnog znanja; (3) premašuju zakonske zahtjeve i prate priznate najbolje prakse. <i>Ukoliko nije primjenjivo → (2)</i>	3 2=M	
4.2.c	Sporazumi o pristupu resursima, podjeli koristi i upotrebi tradicionalnog znanja: (0) jasno je da se lokalne zajednice i / ili autohtono stanovništvo ne slaže ili je jasno da nisu bili dobro informirani prije potpisivanja; (1) lokalne zajednice su dobile neke bazične informacije; (2=M od God 2) prethodna informirana saglasnost (PIS) je data od strane zajednice i nosioca tradicionalnog znanja i postignuti su obostrano dogovoreni uslovi (ODU) u smislu pristupa ovom znanju i pravičnoj distribuciji koristi koje proističu od njegovog korištenja. (Novi PIS je potreban za nove upotrebe); (3) kreirani su kroz participatorni i inkluzivni proces, uzimajući u obzir različita ovlaštenja pregovaranja i pravne vještine uključenih strana (npr. obezbjeđen je neovisan pravni savjet). <i>Ukoliko nije primjenjivo → (2)</i>	3 2=M od God 2	
4.2.d	Sporazumi odražavaju naučne, lokalne, industrijske i druge relevantne izvore znanja / informacija u pogledu vrijednosti resursa: (0) jasno je da su zajednice uskraćene za informacije; (1) malo istraživanja / znanja na njihovoj strani; (2=M od God 2) sporazumi odražavaju ažurne informacije; relevantne informacije su slobodno i otvoreno razmjenjene u pogledu vrijednosti resursa; (3) veoma transparentni sporazumi koji uzimaju u potpunosti u obzir sve relevantne izvore. <i>Ukoliko nije primjenjivo → (2)</i>	3 2=M od God 2	
4.2.e	Korisnici prihvataju sporazume: (0) kao nepravedne; (2) kao pravedne ; (3) kao veoma pravedne. <i>Ukoliko nije primjenjivo → (2)</i>	3	
4.2.f	Positivan uticaj operacija sakupljanja na lokalnu zajednicu: (0) nema pozitivnog ili čak negativan uticaj (npr. ometa tradicionalne upotrebe, krši svete vrijednosti); (1) određeni pozitivan lokalni uticaj; (2) sakupljanje i obrada samoniklih proizvoda se provodi na način da jača i unosi raznolikost u lokalnu privredu (npr. lokalno zapošljavanje, vlasništvo, investicije); (3) veoma pozitivan lokalni uticaj.	3	
TOTAL		MAKS	Skor
Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor		18	12

PRINCIP 5: PROMOVIRANJE FER UGOVORNIH ODNOSA IZMEĐU OPERATORA I SAKUPLJAČA

Sakupljači imaju strukturu i pristup informacijama potrebnim da za predstavljanje njihovih interesa i učešće u donošenju odluka vezanim za FairWild Premijum. Nema diskriminacije određenih grupa kao sakupljača.

5.1. Fer ugovorni odnosi

Ekonomski odnos između kompanije i sakupljača je fer i transparentan i omogućava sakupljačima da budu uključeni u donošenje važnih odluka kao što je korištenje premije i sklapanje sporazuma o cijenama.

KT Br	Kontrolne Tačke 5.1 Fer ugovorni odnosi	MAKS	Skor
5.1.a	Informacije o količinama koje mogu biti prodane operatoru koji se bavi samoniklim biljkama: Sakupljači dobiju: (0) nema informacija; (2) bazične informacije o približnim količinama; (3) veoma dobra komunikacija od strane operacija sa sakupljačima o količinama.	3	
5.1.b	Odnosi između sakupljača i operatora sakupljanja: Sakupljači se osjećaju: (0) iskorištavani (ugovorni odnosi nisu dobri, ali su prihvatljiviji); (2) prilično dobro tretirani u ugovornim odnosima; (3) veoma dobro tretirani.	3	
5.1.c	Operacije sakupljanja streme ka dugoročnim sporazumima o sakupljanju sa sakupljačima: Ugovori sa sakupljačima se: (0) često poništavaju; (2) poništava se samo uz dokumentiran doličan razlog (nedovoljan kvalitet, pad prodaje), a sakupljačima je dato adekvatno obavještenje; (3) operacije imaju bliske odnose sa sakupljačima, i većina sakupljača je na dugoročnoj osnovi.	3	
5.1.d	Pravo da se povuče/podnese otkaz na sakupljanje: Sakupljači: (0) ne mogu dati otkaz; (1) oficijelno je dopušteno da daju otkaz, ali će se suočiti sa problemima; (2) mogu dati otkaz i povući se sa sakupljanja u odgorarajućem i fer vremenskom periodu.	2	

KT Br	Kontrolne Tačke 5.1 Fer ugovorni odnosi	MAKS	Skor
5.1.e	Komunikacije i razmatranje interesa sakupljača: Operacije sakupljanja: (0) ne pokazuju napore da uključe sakupljače u odlučivanje, nema dijaloga sa sakupljačima; (1) održava povremene dijaloge o formiranju cijena i (ukoliko je već relevantno) namjeri pokretanja FairWild projekata sa nekoliko sakupljača; (2=M od God 2) podržava otvoren dijalog sa sakupljačima o relevantnim FairWild aspektima npr. tokom treninga sakupljača, i potiče sakupljače da izaberu predstavničko tijelo sakupljača koje će raspravljati ključne FairWild aspekte u njihovo ime (cijene, korištenje Premije, razvoj posla važan za sakupljače o čemu bi oni trebali da znaju); (3) veoma bliska i redovna razmjena sa sakupljačima ILLI formalna organizacija sakupljača.	3 2=M od God 2	
5.1.f	Postoji adekvatna struktura koja predstavlja interese sakupljača prema operacijama sakupljanja i učestvuje u odlučivanju o sredstvima FairWild Premije: (0) nema demokratske strukture, nema nikavog učešća; (2) svi sakupljači imaju pravo glasa da izaberu svoje predstavnike, koji čine dio predstavnika sakupljača u odboru radi rasprave sa kompanijom o ključnim brigama sakupljača, kao što su cijene i imaju pravo učešća u odlučivanju o sredstvima FairWild Premije; (3) veoma dobro / aktivna organizacija sakupljača.	3	
TOTAL		MAKS	Skor
Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor		17	12

5.2. Nema diskriminacije sakupljača

Nema diskriminacije sakupljača na osnovu rase, boje etničke pripadnosti religije, spola ili političkog stava, a žene se potiču da se registriiraju kao sakupljači.

KP Br	Kontrolna Tačka 5.2 Nema diskriminacije sakupljača	MAKS	Skor
5.2.a	Politika kompanije ili statut (ili slični vodiči koji se koriste): (0) jasno ograničavaju; (1) djelomično ograničavaju; (2=M) ne ograničavaju pristup grupa sakupljača na osnovu rase, boje, religije, spola, političkog stava, nacionalnog ili socijalnog porijekla; (3) aktivno potiče grupe koje su u nepovoljnom položaju (diskriminisane) da postanu sakupljači.	3 2=M	
5.2.b	Diskriminisane grupe (osim žena) su: (0) sistematski isključivane; (2) nisu sistematski isključivane kao registrirani sakupljači (čak i kada nisu prisutni); (3) aktivno su podsticani da postanu sakupljači / aktivni u grupi (također u predstavničkim organizacijama, komitetu FairWild Premije itd.).	3	
5.2.c	Sakupljači (bez obzira na njihov socijalni status, spol, rasu itd.) imaju iste uslove (ugovor, treninge, plaćene cijene, itd.): (0) veoma različiti uslovi ugovora; (1) djelimično različiti uslovi, ali bez znakova sistematske diskriminacije; (2=M od God 2) svi imaju iste ulove; (3) specialni naponi da se obezbijede dobri uslovi čak i marginaliziranim groupama ILLI voma dobre ukupne uslove za sakupljače u lokalnom kontekstu.	3 2=M od God 2	
5.2.d	Žene su: (0) isključene; (1) nisu isključene, ali nisu prisutne; (2) nisu isključene iz registracije kao sakupljači i barem su neki sakupljači žene. Supruge registriranih sakupljača mogu također da učestvuju na sastancima i treninzima. (3) Žene su aktivno poticane da učestvuju u grupi i da postanu puni članovi grupe ILLI su mnoge žene registrirane kao sakupljači.	3	
TOTAL		MAKS	Skor
Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor		12	8

PRINCIP 6: OGRANIČAVANJE UČEŠĆA DJECE U AKTIVNOSTIMA SAKUPLJANJA SAMONIKLOG BILJA

Aktivnost sakupljanja i prerade se provodi bez značajnog radnog doprinosa djece.

6.1. Djeca i mladi sakupljači

Sa djecom se ne sklapaju ugovori kao sakupljačima. Mladi sakupljači nikad ne rade opasan posao.

KT Br	Kontrolna Tačka 6.1 Djeca i mladi sakupljači	MAKS	Score
6.1.a	Kompanija koja se bavi sakupljanjem: (0) sklapa ugovor sa nekom djecom; (2=M) ne sklapa ugovor sa djecom mlađom od 15 godina kao sakupljačima. <i>Ukoliko to rade → treba prezentirati plan kako se postojeći ugovori sa djecom-sakupljačima postepeno isključuju u okviru jedne godine i kako je u svakom momentu osigurano da poduzeti rad nije opasan po zdravlje djece, sigurnost i da ne ugrožava njihov razvoj.</i>	2 2=M	
6.1.b	Ukoliko kompanija koja se bavi sakupljanjem sklapa ugovore sa mladim sakupljačima starosti 15-18 godina: (0) takvi mladi sakupljači rade opasan posao / nisu pod nadzorom; (2=M od God 2) pažljivo nadzire da aktivnost sakupljanja nije opasna po zdravlje mladih ljudi, sigurnost i da ne ugrožava njihov razvoj.	2 2=M od God 2	
TOTAL		MAKS	Skor
Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor		4	4

6.2. Sakupljači sklapaju ugovor sa djecom radi rada na sakupljanju

Sakupljači ne sklapaju ugovor sa djecom kao radnicima koji pomažu kod sakupljanja ili prerade.

KT Br	Kontrolna Tačka 6.2 Sakupljači sklapaju ugovor sa djecom radi rada na sakupljanju	MAKS	Skor
6.2.a	Sa djecom < 12 godina su sklopljeni ugovori kao radnicima / pomagačima sakupljača (ne uključuje djecu koja pomažu svojim roditeljima u sakupljanju - pogledati 6.3): (0) ponekad je sa djecom < 12 godina sklopljen ugovor kao sa radnikom; (2=M) nema djece mlađe od 12 godina sa kojima su sakupljači sklopili ugovor da bi im pomogli u njihovim aktivnostima vezanim za sakupljanje ili preradu. <i>Ukoliko ipak još uvijek ima djece sa kojim je sklopljen ugovor kao sa djecom radnicima → operacije moraju da prezentiraju plan smanjenja i postepenog isključivanja rada djece. Djeca moraju da rade samo posao koji nije opasan.</i>	2 2=M	
6.2.b	Sa djecom između 12 i 15 je SKLOPLJEN UGOVOR kao radnicima / pomagačima sakupljača: Djeca ovih strarosnih grupa: (0) odrađuju bitan obim poslova; (2=M od God 2) ukoliko ponekad rade da bi obezbijedili džeparac, oni rade samo lagan i posao koji nije opasan i to tokom van-školskih sati. Ne više od otprilike dva sata /dnevno. <i>Ukoliko djeca te starosti rade opasan posao → plan korekcije situacije i djeca ne nastavljaju sa opasnim poslom;</i> (3) nema djece sa kojim su radnici sklopili ugovor.	3 2=M od God 2	
6.2.c	Sa mladim radnicima (15-18 godina) JE SKLOPLJEN UGOVOR kao radnicima / pomagačima sakupljača: (0) da; (2=M) nisu angažovani u poslu koji je opasan po njihovo zdravlje i sigurnost i koji može ugroziti njihov razvoj ILI nema takvih radnika. <i>Ukoliko je to slučaj → zahtjeva se plan za poboljšanje.</i>	2 2=M	
TOTAL		MAKS	TBN
Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor		7	6

6.3. Djeca pomažu svojim roditeljima kod sakupljanja

Djeca obavljaju veoma ograničen rad oko sakupljanja i to samo pod nadzorom.

KT Br	Kontrolna Tačka 6.3 Djeca pomažu svojim roditeljima kod sakupljanja	MAKS	Skor
6.3.a	Djeca < 12 godina pomažu svojim roditeljima kod sakupljanja ili kod prerade kod kuće: Djeca < 12 godina: (0) rade priličan posao; (1) određeni znatan posao koji traje više od dva sata/dnevno; (2=M od God 2) samo veoma lagan i posao koji nije opasan u vezi sa sakupljanjem: manje od otprilike dva sata /dnevno redovno; pod nadzorom roditelja; rad ne ugrožava pohađanje škole; (3) djeca < 12 godina uopšte ne pomažu u aktivnostima sakupljanja, visoka svijest vezana za rad djece briga i potreba za edukacijom. <i>Ukoliko djeca < 12 još uvijek značajno rade ili obavljaju opasne zadatke situacija treba da bude individualno evaluirana → operacije moraju, u saradnji sa sakupljačima, da kreiraju adekvatan plan da se postepeno smanje sve opasne aktivnosti / eliminira rad djece i poboljša prisustvo u školi. Progres se mora demonstrirati svake godine.</i>	3 2=M od God 2	
6.3.b	Djeca 12-15 godina pomažu svojim roditeljima: (0) veoma uobičajeno, djeca rade nekoliko sati /dnevno; (1) ponekad, za neke sakupljače; (2=M od God 2) nema ZNAČAJNOG rada (više od tri sata/dnevno) tokom škole ili oko sedam sati tokom školskih praznika); posao nije opasan i odgovarajući za dob; (3) djeca 12-15 godina uopće ne rade nikakav redovan posao u vezi sa sakupljanjem ili preradom (ali mogu pratiti određene aktivnosti treninga); visoka svijest o radu djece briga i potreba za edukacijom. <i>Ukoliko djeca te starosti obavljaju značajan ili opasan posao, pogledati komentare u 6.3.a.</i>	3 2=M od God 2	
6.3.c	Mladi ljudi (15-17 years) pomažu svojoj porodici u sakupljanju i / ili preradi: (0) angažovani; (2) nisu angažovani u poslu koji je opasan po njihovo zdravlje i sigurnost i koji može ugroziti njihov razvoj ILI ne pomažu svojim roditeljima.	2	
TOTAL		MAKS	TBN
Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor		8	6

PRINCIPLE 7: OSIGURANJE KORISTI SAKUPLJAČIMA I NJIHOVIM ZAJEDNICAMA

Posrednici u trgovini su svedeni na minimum, sakupljačima se osigurava fer cijena za sakupljenu robu i podstiče se razvoj društvene zajednice kroz sredstva koja se ostvare kroz fond FairTrade premija.

7.1. Fer cijene i plaćanje sakupljača

Operacije sakupljanja⁴ osiguravaju da se sakupljačima dugoročno plaća u skladu sa fer cijenama tako da se zahtijeva transparentna kalkulacija troškova, sakupljači uključuju u odlučivanje o cijenama, trgovinski lanac održava što kraćim i osigurava pravovremeno plaćanje sakupljačima.

KP Br	Kontrolne Tačke 7.1 Fer cijene i plaćanje sakupljača	MAKS	Skor
7.1.a	Mehanizam kalkulacije troškova: Operator: (0) nema kalkulacije troškova; (1) nema još jasne kalkulacije troškova, ali osnovno shvatanje troškova uključeno; (2=M od God 3) ima barem bazičnu kalkulaciju troškova. Ta kalkulacija troškova uključuje troškove sakupljanja, cijene plaćene sakupljačima, troškove otkupa i prerade, režiju i profit kao i prodajnu cijenu, procjenu resursa i održiv menadžment resursa / monitoring aktivnosti; (3) dobra analiza troškova.	3 2=M od God 3	
7.1.b	Transparentnost kalkulacije troškova i mehanizma određivanja cijena: Kompanija daje: (0) ne daje; (1) veoma malo; (2) dovoljno osnovnih; (3) veoma detaljne informacije o svojim kalkulacijama troškova i mehanizmima određivanja cijena (npr. organizaciji predstavnika sakupljača) u cilju omogućavanja otvorene rasprave o cijenama plaćenim sakupljačima.	3	
7.1.c	Skupljačima je plaćeno: (0) ponekad nije / veoma kasno ili urobi (npr. sa đubrivom i to pretjerano visokim cijenama); (1) prilično neredovno / nepouzdana vrijeme; (2=M) pouzdano i na vrijeme, kako je dogovoreno; (3) prethodno plaćanje (avans) (više od 20%) i razlika plaćena na vrijeme. <i>Prva certifikacija → OK ukoliko su jasni planovi / sporazumi da se ubuduće plaća na vrijeme.</i>	3 2=M	
7.1.d	Čim su proizvodi prodani kao FairWild-certificirani, sakupljači dobijaju više cijene za FairWild-certificirane proizvode (FairWild podiže cijenu iznad osnovne cijene za konvencionalne samonikle proizvode): (0) poneka čak i niže od lokalnih tipičnih cijena; (1) manje ili više isti nivo cijena; (2=M od God 2, ili čim prodaja FairWild krene) više cijene su plaćene adekvatno da bi kompenzirale dodatne napore sakupljačima, normalno za oko 5 % više od cijena za iste proizvode koji su sakupljeni kao konvencionalni u regiji (3) mnogo više cijene nego normalno (> oko 10 %). <i>Prva certifikacija → (2) ukoliko su takve cijene planirane. Alternativa, u prve 3 godine FairWild prodaje, 5 % viša otkupna cijena za FairWild-certificirane proizvode može biti izračunata retrospektivno na osnovu trenutne FairWild prodaje i distribuirana ravnomjerno sakupljačima ovih proizvoda. Ukoliko nema prodaje FairWild → (2)</i>	3 2=M od God 2	
7.1.e	Cijene plaćene sakupljačima: (0) vrlo je jasno da cijene plaćene ne pokrivaju realne troškove, sakupljači žive ispod lokalne granice siromaštva; (2=M od God 3) cijene obezbjeđuju dovoljna primanja da bi se pokrile osnovne potrebe porodice. <i>Ukoliko je sakupljač angažovan samo dijelom vremena procjena je bazirana na osnovu udjela vremena korištenog za sakupljanje. Ukoliko nije isunjen ni nakon tri godine, kompanija će raditi zajedno sa FairWild kupcima da bi postepeno povećala primanja sakupljača;</i> (3) cijene obezbjeđuju primanja viša od minimalne plate ILLI obezbjeđuju prihod u području gdje je projekat sakupljanja jedini izvor prihoda.	3 2=M od God 3	
7.1.f	Ukoliko ovisnost sakupljača o jednom proizvodu (ili veoma ograničenoj grupi proizvoda) predstavlja ozbiljan ekonomski problem, kompanija koja se bavi sakupljanjem čini: (0) nikakve; (1) nekakve; (2) razumne; (3) izuzetne napore da bi promovirala raznolikost proizvoda. <i>Ukoliko nije primjenjivo → (3)</i>	3	
7.1.g	Sistem sakupljanja (osoba ili porodica trenutno obavlja sakupljanje) involvolvira: (0) nekoliko neophodnih posrednika; (1) neuspješne posrednike; (2) samo efikasne posrednike.	2	
	TOTAL	MAKS	TBN
	Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor	20	14

⁴ Operacije sakupljanja = firma, kompanija koja se bavi sakupljanjem samoniklog bilja (prim. prev.)

7.2. Upotreba i administriranje FairTrade Premije

Čim se dobije bilo koja FairTrade premija, ona se transparentno doznava u fond premija, a za donošenje odluke o upotrebi odgovorna je organizacija sakupljača, predstavnici komisije sakupljača ili opunomoćeni FairWild odbor sa mješovitim članstvom.

Uputstvo za Sredstva FairWild Premija

FairWild Premija se plaća sakupljačima / udruženju sakupljača i odražava napore koji su učinjeni od strane sakupljača i svih drugih aktera u lancu snabdjevanja da bi se stiglo do održivog sakupljanja samoniklog bilja, proizvodnje i prodaje datih finalnih proizvoda. Operator naplaćuje Premiju u iznosu od 10 % na pojedinačne prodajne cijene, koje bi trebale da budu plaćene od strane slijedećeg partnera u lancu snabdjevanja (sakupljački centar, prometnik, kompanija).

Ukoliko je dogovorena niža Premija, mora se pripremiti pisano obrazložene i demonstriranje adekvatnog socialnog uticaja ove FairWild Premije, npr. ukoliko su cijene znatno više od trenutnog petogodišnjeg prosjeka cijene, ili, veoma skupi proizvodi već obezbjeđuju visoke prihode sakupljačima.

Ova FairWild Premija je namjenjena za projekte društvenog razvoja u zajednicama sakupljača (radi te svrhe Premije se objedinjavaju u Fond Društvenog Razvoja kojim upravlja grupa ili grupe sakupljača). U prvih pet godina certifikacije može biti korištena za unapređenje održivosti sakupljanja.

Premije plaćene sakupljačima moraju biti naznačene na računima ili ugovorima o prodaji.

KP br	Kontrolna Tačka 7.2 Upotreba i administriranje FairTrade Premije	MAKS	Skor
7.2.a	Odluka o upotrebi FairWild Premije se donosi: (0) bez jasnog ili demokratskog procesa odlučivanja; (1) menadžment operacija sakupljanja; (2=M od God 2) skupština sakupljača.	2 2=M od God 2	
7.2.b	Obezbjeđenje informacija o Premiji za sakupljače. Ukoliko odluku nisu donijeli sakupljači direktno: (0) informacije nisu obezbjeđene iako su ih sakupljači tražili; (1) samo nekoliko sakupljača je informirano (2) svi sakupljači su informirani o upotrebi sredstava iz prethodne sezone (npr.oglas sa informacijom u otkupnom centru) i imaju pravo da iznesu svoju zabrinutost koja može biti razmatrana tokom slijedećeg odlučivanja o upotrebi sredstava premije; (3) sakupljači će odlučiti o budućoj upotrebi.	3	
7.2.c	Administriranje FairWild Premije: Sva primljena sredstva premije su: (0) bez trenutnog administriranja, upotreba nije dokumentirana; (1) uz neko administriranje, nepotpune evidencije ; (2=M) odgovorno administrirano i svaka upotreba dobro dokumentirana; (3) izvanredna organizacija i administracija sredstava.	3 2=M	
7.2.d	Odbor Premijum fonda ili operator sakupljanja piše: (0) nema izvještaja; (1) izvještaj o nekim aktivnostima, ali nepotpuno; (2) svake godine kratak izvještaj o svim aktivnostima koje su finansirane iz sredstava fonda (sa detaljnim troškovima); (3) detaljan izvještaj sa analizom društvenog ili ekološkog uticaja aktivnosti finansiranih iz sredstava fonda.	3	
7.2.e	Evidencije o troškovima plaćenim iz sredstava fonda odgovaraju: (0) uopće ne; (1) uz manje nedostatke; (2) zadovoljavajuće u odnosu na potrošeni novac i aktivnosti izvještene u godišnjem izvještaju fonda; (3) veoma dobre evidencije koje je lako pratiti.	3	
7.2.f	Korištenje FairWild Premije: (0) lična zloupotreba, novac "izgubljen" itd.; (1=M God 1&2) uglavnom za implementaciju održivog sakupljanja , konsolidiranje poslovanja i investiranje (2=M od God 3) za društvene projekte ili (u prvih pet godina) unapređenje samoodrživog sakupljanja ili projekte konzervacije kako je dogovoreno sa odborom Premije; (3) samo za projekte društvenog razvoja.	3 1=M God 1&2 2=M od God 3	
7.2.g	Korištenje FairWild Premije za Društveni uticaj: (0) nema naročitog društvenog uticaja iako je dobijena Premija; (2) dobar društveni uticaj (koliko se može očekivati od primljenih sredstava); (3) veoma dobar društveni uticaj.	3	
7.2.h	Angažman zajednice – dodatni bodovi za dobrovoljno obavezivanje. Društveni angažman u lokalnoj zajednici ili projekti u zajednici finansirani / implementirani od strane operacija sakupljanja kao dodatak uz sredstva Premije – stepen (0) do (3) u skladu sa obavezom. <i>Molimo da dodate komentare ispod. Nema zahtjeva norme.</i>	(3)	
TOTAL		MAKS	Skor
Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor		23	14

PRINCIP 8: OSIGURANJE FER USLOVA RADA ZA SVE RADNIKE OPERACIJA SAKUPLJANJA SAMONIKLOG BILJA

Operacije sakupljanja osiguravaju dobre uslove rada za sve radnike operacija sakupljanja samoniklog bilja.

Slijedeći kriteriji i indikatori se primjenjuju na sve radnike operacija sakupljanja samoniklog bilja uključujući stručnjake za polja / kadrove supervizije, otkupa i radnike u preradi ili jedinicama za pakiranje, uključujući i podugovorne FairWild otkupne centre.

8.1. Bazična prava rada za osoblje operacija sakupljanja samoniklog bilja

Operacije sakupljanja samoniklog bilja poštuju bazične ljudske vrijednosti i osnovna prava svih radnika.

KT Br	Kontrolna Tačka 8.1 Bazična prava rada za osoblje operacija sakupljanja samoniklog bilja	MAKS	Skor
8.1.a	Prisilni rad: (0) postoje dokazi; (2=M) nema indikacija o prisilnom radu, kompanija ne čuva lične karte svojih uposlenika ili depozite niti ograničava radnike da napuste kompaniju nakon razumnog obavještenja.	2 2=M	
8.1.b	Aktivnosti vezane za udruživanje i kolektivno pregovaranje sa radnicima: (0) jasno je da nije dozvoljeno; (2=M od God 2) udruživanje ili učlanjivanje u sindikate je dozvoljeno, nema diskriminacije u odnosu na radnike koji su članovi sindikata; (3) radnici su učlanjeni u sindikat ili efikasno organizirani / pregovaraju kao grupa.	3 2=M od God 2	
8.1.c	Rad djece (< 15 godina) ZAPOSLENI / VEZANI UGOVOROM: (0) neka djeca; (2=M) nema djece ispod 15 sa kojima je SKLOPLJEN UGOVOR kao sa radnicima. <i>Ukoliko još uvijek ima djece radnika → pogledati FairWild Fair trade Vodič vezan za zahtjeve postepenog ukidanja rada djece i zaštite djece dok još uvijek rade.</i>	2 2=M	
8.1.d	Djeca radnika pomažu svojim roditeljima: (0) djeca značajno pomažu; (2=M od God 2) djeca ne pomažu radnicima u njihovim zadacima. <i>Ukoliko još uvijek ima djece koja pomažu svojim roditeljima, taj rad nikada ne ugrožava njihovo zdravlje ili dobrobit i predstavljen je plan o tome kako popraviti situaciju u okviru jedne godine;</i> (3) ustanove za brigu ili podršku djece radnika. <i>Ukoliko nije primjenjivo → (2)</i>	3 2=M od God r 2	
8.1.e	Mladi radnici (15-18 godina): (0) rade; (2=M od God 2) nisu angažovani u rad koji je opasan po njihovo zdravlje, bezbjednost i koji mogu ugroziti njihov razvoj. Radni sati ne premašuju deset sati uključujući i putovanje i školske sate i obezbjeđen je dovoljan vremenski period za odmor. <i>Ukoliko nije primjenjivo → (2)</i>	2 2=M od God 2	
8.1.f	Diskriminacija (razlike, isključivanje ili prednost) u odnosu na plaćanje bazirana na spolu, rasi, staležu, porijeklu, religiji: (0) postoje dokazi; (2=M od Godine 2) nema indikacija sistematske diskriminacije radnika u pogledu naknada; (3) poslodavac je aktivan u promoviranju obostranog poštovanja i harmonije između radnika, ili politike kompanije protiv diskriminacije.	3 2=M od God 2	
8.1.g	Diskriminacija u pogledu na mogućnosti: zapošljavanja, treninga, unapređenja: (0) postoje dokazi; (2) nema indikacija o sistematskoj diskriminaciji radnika u pogledu mogućnosti; trudnice se ne otpuštaju; (3) specijalne mogućnosti zapošljavanja ugroženih grupa ILLI značajno prisustvo potencijalno diskriminiranih grupa na dobrim položajima.	3	
8.1.h	Diskriminacija i korektivno ponašanje: (0) jasni dokazi; (1) neke indikacije; (2) nema indikacija o diskriminirajućem ponašanju kao što su gesti, jezik, fizički kontakt seksualne prinude, prijetnje, uvrede ili eksploatacija; (3) politika kompanije jasno osuđuje i nadzire takvo loše ponašanje.	3	
8.1.i	Disciplinske mjere: (0) narušavaju ljudsko dostojanstvo ili nisu transparentne; (2) ne narušavaju ljudsko dostojanstvo, fer su i transparentne; nema fizičkog kažnjavanja, nema oduzimanja od plate bez saglasnosti radnika; (3) veoma pozitivni odnosi između poslodavca i radnika; nema potrebe za većim disciplinskim mjerama.	3	
TOTAL		MAKS	Skor
Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor		24	18

8.2. Sigurna radna sredina za sve radnike operacija sakupljanja samoniklog bilja

Obezbijediti će se sigurna i higijenska radna sredina imajući na umu znanje koje prevladava o industriji i o bilo kojoj specifičnoj opasnosti.

Kod ocjenjivanja da li su poduzete mjere dovoljne da garantiraju sigurnu radnu sredinu primjenjuje se pristup koji se zasniva na riziku, npr. u većim tvornicama sa brojnim radnicima kod bilo koje naročito opasne aktivnosti prerade za očekivati je da postoje bolje razrađene procedure i sigurnosne mjere nego u manjim sa nižim rizikom.

KT Br	Kontrolne Tačke 8.2 Sigurna radna sredina za sve radnike operacija sakupljanja samoniklog bilja	MAKS	Skor
8.2.a	Mašine za preradu i oprema: (0) veoma nesigurna / u opasnim uslovima; (1) nisu opasne, djelimično nesigurne; (2=M) adekvatno bezbjedne za radnike; nema opasnih nesreća na radu. <i>Ukoliko je sigurnost / bezbjednost problem → plan unapređenja;</i> (3) veoma sigurne, učinjeni su posebni napor da se radno mjesto učini što je moguće bezbjednije.	3 2=M	
8.2.b	Adekvatna lična zaštita od hemikalija, buke, prašine, svjetlosti: (0) nedostaje iako neophodna; (1=M od God 2) obezbijedena pod prihvatljivim uslovima, radnici su obučeni/trenirani za upotrebu; (2) obezbijedena, održavana i efikasno implementirana; (3) značajni napor da zaštiti ILLI uopće nema rizika.	3 1=M od God 2	
8.2.c	Adekvatno osvjetljenje i ventilacija: (0) veoma loše; (2) adekvatno u odnosu na lokalne standarde; (3) veoma dobro.	3	

		MAKS	Skor
8.2.d	Pristup pitkoj vodi i adekvatnim toaletima u skladu sa lokalnim standardima: (0) ne postoji lagan pristup; (1) pristup je obezbjeđen, ali se voda mora platiti; (2) pogodan besplatan pristup; (3) obezbijedena su besplatno i druga pića (čaj, kafa i dr).	3	
8.2.e	Radnici su informirani o glavnim bezbednosnim rizicima i bezbjednim praksama rada: (0) nisu informirani; (1) nejasna svijest o postojećim rizicima; (2) radnici adekvatno trenirani ili ne postoje sigurnosni rizici; (3) radnici veoma dobro informirani i trenirani o aspektima Zdravlja & Sigurnosti/Bezbjednosti.	3	
8.2.f	Trudnice ili dojilje i druge rizične grupe su: (0) angažovani u potencijalno opasnom poslu; (2=M) isključeni iz potencijalno opasnog posla. <i>Ukoliko nije još uvijek ispunjeno → obavezujuća izjava da će poboljšati stanje u roku šest mjeseci.</i>	2 2=M	
8.2.g	Procedure u vanrednim situacijama: (0) ne sprovode se, nisu poznate; (2) svi zaposleni znaju za njih (čak i kada nisu u pisanoj formi); (3) veoma dobre sigurnosne procedure i oznake.	3	
8.2.h	Izlaz za slučaj opasnosti: (0) evakuacija u slučaju opasnosti nije moguća; (2=M) izlazi slobodni i dovoljni; brza i sigurna evakuacija u slučaju opasnosti u svakom momentu; (3) veoma dobar sigurnosni trening i svijest. <i>Ukoliko nije još uvijek ispunjeno → obavezujuća izjava da će poboljšati stanje u roku šest mjeseci.</i>	2 2=M	
8.2.i	Oprema za gašenje požara: (0) nije na raspolaganju; (1) u lošem stanju / nije pristupačna; (2=M od Godine 2) dovoljna i funkcionalna; dovoljna za veličinu operacija; (3) redovne vježbe vezane za gašenje požara, oprema redovno testirana.	3 2=M od God 2	
8.2.j	Prva pomoć i oprema: (0) nema raspoložive opreme; (1) nije kompletna oprema; (2) dovoljna osnovna oprema za prvu pomoć (u skladu sa potrebama vezanim za potencijalne nesreće na radu); (3) dobra oprema za prvu pomoć i medicinsku zaštitu u slučaju opasnosti.	3	
8.2.k	Aktuelna bezbjedonosna situacija i nesreće na radu: (0) nekoliko nesreća ili ni jedna ozbiljna nesreća u posljednje dvije godine; (1=M) samo manje nesreće ili povremene povrede , uz odgovarajuće aktivnosti nakon njihovog dešavanja i aktivnosti poboljšanja; (2) nije bilo bitnih nesreća na radu ili zdravstvenih problema vezanih za rad; (3) snažno težište na preventivnim i mjerama sigurnosti. <i>Ukoliko M nije ispunjeno → i plan unapređenja</i>	3 1=M	
8.2.l	Evidencije o nesrećama na radu i oboljenjima vezanim za rad: (0) nema takvih evidencija; (1) bazično / nisu kompletne evidencije; (2) kompletne evidencije; (3) kompletne evidencije i analiza i aktivnosti unapređenja ILLI nije bilo nesreća / oboljenja u zadnje tri godine.	3	
8.2.m	Ukoliko je obezbijeđen smještaj za radnike: (0) neprihvatljiv; veoma loši uslovi; (1=M) prihvatljivi, ali jako nizak standard; (2) adekvatni i sigurni u skladu sa lokalnim standardima, uz razumne cijene; (3) veoma dobar smještaj po normalnim ili subvencioniranim iznosima. <i>Ukoliko nije primjenjivo → (2)</i>	3 1=M od God 2	
TOTAL		MAKS	Skor
Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor		37	26

8.3. Fer uslovi zaposlenja za zaposlene u operacijama sakupljanja samoniklog bilja

Operacije sakupljanja samoniklog bilja djeluju kao društveno odgovoran poslodavac i obezbijeduju dobre uslove zaposlenja.

KT Br	Kontrolne Tačke 8.3 Fer uslovi zaposlenja za zaposlene u operacijama sakupljanja samoniklog bilja	MAKS	Skor
8.3.a	Definirani uslovi zapošljavanja za stalne radnike: pozicija na poslu, plata, koristi ako ih ima, radno vrijeme, mogućnosti odsustva, stanovanje ako postoji: (0) uslovi zaposlenja nisu definisani, čak ni usmeno; (1=M od God 2) uslovi su jasno definisani i poznati radnicima, čak i u slučaju ako nisu u pisanoj formi; (2) ugovori, službena registracija radnika ili priručnici o zapošljavanju informiraju radnika o uslovima njegovog / njenog zaposlenja; (3) dobar sistem ugovaranja. <i>Ukoliko nema stalnih radnika (koji rade više od osam mjeseci / godišnje) → (2)</i>	3 1=M od God 2	
8.3.b	Definisani uslovi zaposlenja za povremene / privremene radnike: (0) uslovi rada nisu definisani, čak ni usmeno; (1=M od God 2) radnicima su jasno definisane i poznate plate i radno vrijeme, čak i kada nisu u pisanoj formi; (2) ugovori, zvanična registracija radnika i drugi dokumenti informiraju radnike barem o njegovoj / njenom plat i radnom vremenu; (3) dobri ugovori.	3 1=M od God 2	
8.3.c	Plate stalnih radnika: (0) niže od lokalnog prosjeka; (1) lokalni prosjek; (2=M) primjenjene barem minimalne plate ⁵ ili tipična lokalna naknada (ukoliko minimalne plate nisu definisane); <i>ukoliko ne: plan poboljšanja</i> ; (3) plaća se više od lokalnog prosjeka (uključujući beneficije, ukoliko ih ima). <i>ako nije primjenjivo → (2)</i>	3 2=M	
8.3.d	Plate povremenih i privremenih radnika: (0) niže od lokalnog prosjeka; (1) lokalni prosjek; (2=M od God 2) primjenjene barem minimalne plate ili (ukoliko nije definisano) tipične lokalne naknade; <i>ukoliko ne → plan poboljšanja</i> ; (3) plaća se više od lokalnog prosjeka (uključujući beneficije, ukoliko ih ima). <i>U slučaju plaćanja po učinku izračunat prihod po prosječnom proizvodnom danu bez prekovremenog rada. Ukoliko nema povremenih / privremenih radnika → (3)</i>	3 2=M od God 2	
8.3.e	Plata zadovoljava bazične potrebe radnika i njegove porodice: (0) ne zadovoljava; (1) skoro / upravo	3	

⁵ U slučaju plaćanja po učinku, izračunati primanja po jednom prosječnom proizvodnom danu bez prekovremenog rada.

KT Br	Kontrolne Tačke 8.3 Fer uslovi zaposlenja za zaposlene u operacijama sakupljanja samoniklog bilja	MAKS	Skor
	dovoljna; (2=M od God 3) zadovoljava bazične potrebe. <i>Ukoliko još uvijek nije ispunjeno nakon tri godine, mora biti demonstriran napredak rada sa FairWild kupcima radi poboljšanja situacije;</i> (3) relativno visoka koja osigurava dobar standard života u lokalnom kontekstu (uključujući i prosječan bonus i socijalne beneficije od strane poslodavca).	2=M od God 3	
8.3.f	Trening sesije, vrijeme izgubljeno radi zastoja rada mašina i drugih događaja izvan kontrole radnika: (0) nije plaćeno; (2) plaćeno kao normalna naknada; (3) veoma velikodušna praksa plaćanja neproductivnog rada izvan kontrole radnika.	3	
8.3.g	Pravovremeno plaćanje svih radnika: (0) nije urađeno ili neopravdano kašnjenje; (1=M od God 2) na vrijeme, samo par manjih kašnjenja; (2) redovno na vrijeme u dogovorene dane; (3) uvijek na vrijeme, plate više od tipičnih lokalnih plata.	3 1=M od God 2	
8.3.h	Dokumentacija o svim plaćanjima: (0) plaćanja nisu dokumentirana; (1) plaćanja su loše dokumentirana; (2=M od God 2) plaćanja su adekvatno dokumentirana i platne liste date radnicima navode pojedinosti o plati isplaćenju za taj period; (3) veoma dobra dokumentacija. <i>Ukoliko nije ispunjen M → izjava o obavezivanju na poboljšanje i obezbjeđenje modela nove dokumentacije.</i>	3 2=M od God 2	
8.3.i	Sedmični radni sati i odmor stalnih radnika, u poređenju sa nacionalnim zakonodavstvom vezanim za rad ili sa prihvaćenom praksom: (0) znatno viši broj radnih sati; (1) nešto malo više radnih sati; (2) sedmični sati u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom vezanim za rad; standardno radno vrijeme < 48 sati/sedmično; barem 1 dan odmora od sedam dana u sedmici; (3) broj sedmičnih radnih sati manji od zakonskog maksimuma sati ILI radni sati < 42 sati/sedmično; ili radniku prilagođeno fleksibilno radno vrijeme.	3	
8.3.j	Prekovremeni rad: (0) potpuno diskreciono pravo poslodavca / vema redovno; (1) kad god je potrebno; više od šest sedmica/godišnje; (2) nije obavezno ILI obavezni maksimum tokom špice sezone (manje od šest sedmica/godišnje) ako je unaprijed dogovoreno sa radnicima; radnici su saglasni sa situacijom; (3) praksa prekovremenog rada veoma prilagođena radnicima (veoma malo / fleksibilan prekovremeni rad).	3	
8.3.k	Maksimum radnih sati sedmično (uključujući i prekovremeni rad): (0) daleko premašuje 60 sati/sedmično; (2=M od God 2) ne premašuje 60 sati/sedmično ⁶ ; (3) jednak ili manji od 46 sati /sedmično.	3 2=M od God 2	
8.3.l	Nadoknada za prekovremeni rad: (0) nema ekstra naknada; (2) naknade u skladu sa lokalnim zakonodavstvom; ekstra plaćeno ili može biti vremenski kompenzirano; (3) plaćeno u skladu sa naknadom za premiju (čak i ako zakon zahtjeva → (3) ukoliko je plaćen iznos koji odgovara naknadi za premiju) ili nije bilo prekovremenog rada.	3	
8.3.m	Plaćeno odsustvo: (0) nema plaćenog odsustva / praznika; (2) odobreno odsustvo tokom zvaničnih praznika i plaćeno odsustvo u skladu sa zakonskim zahtjevima; (3) velikodušno plaćeno odsustvo, plaćeno bolovanje.	3	
8.3.n	Dokumentacija o radnim satima i prekovremenom radu: (0) nije pouzdana / ne postoji; (1) postoji ali je relativno loša; (2) adekvatna; (3) dobra.	3	
8.3.o	Bazično pokrivanje penzionog / štednog fonda: (0) uopće ne; (2=M od God 2) u skladu sa zahtjevima zakona (ili u velikom broju slučajeva samo za stalno zaposlene). <i>Ukoliko ne → plan izmjena;</i> (3) bolje u odnosu na zahtjeve zakona ILI je poslodavac uplatio adekvatne doprinose za sve radnike (čak i ako zakon zahtjeva).	3 2=M od God 2	
8.3.p	Osnovno pokrivanje trudničkog odsustva: (0) uopće ne; (1) neki naponi / još uvijek nedovoljni; (2) bazično pokrivanje za stalne radnike u skladu sa zahtjevima zakona; (3) za sve radnike ili za stalne radnike više od zahtjeva ILI barem dvanaest sedmica.	3	
8.3.q	Zdravstveno osiguranje za radnike (neovisno od zakonodavstva): (0) nema zdravstvenog osiguranja niti minimalne podrške od strane poslodavca u slučaju oboljenja koja nisu vezana za rad; (2) barem bazično zdravstveno osiguranje za stalne radnike; (3) za sve radnike ILI pokrivanje više od normalnog i poslodavac doprinosi u troškovima osiguranja.	3	
8.3.r	Plaćeno bolovanje: (0) nema prava na plaćeno bolovanje; (1) zakonski traženo plaćeno bolovanje ponekad odobreno ali nije garantirano; (2) plaćeno bolovanje odobreno u skladu sa lokalnim zakonodavstvom; (3) bolje pokrivanje u odnosu na zahtjeve zakona; barem deset plaćenih dana bolovanja godišnje.	3	
8.3.s	Dodatne socijalne beneficije (dodatni bodovi za dobrovoljno obavezivanje): Ekstra socijalne beneficije kao što su npr. besplatna zaštita djece, beneficije na ime nezaposlenosti, životno osiguranje, članstvo u privatnom penzionom fondu, privatna zdravstvena zaštita, fond obrazovanja itd. → ocijeniti ekstra beneficije (iznad norme) od (0) do (3). <i>Nema zahtjeva norme.</i>	(3)	
8.3.t	Regularno zaposlenje za regularne radnike (u osnovi rade cijele godine): (0) regularni radnici nemaju status stalno zaposlenih; (2) redovni radnici su zaposleni uz sve beneficije stalnih radnika kao što je regularan rad, plaćanje socialne sigurnosti, bolovanja / pravo na plaćeno odsustvo i druga; može biti plaća ili plaćeno kao dnevna nadoknada; (3) samo regularni , stalni radnici ILI specijalni naponi da se obezbijedi regularno zaposlenje u poređenju sa drugim sličnim kompanijama.	3	
8.3.u	Različite plaće za stalne i povremene radnike: (0) jako; (1) neke; (2) malo; (3) nema razlika između stalnih i povremenih radnika (za rad iste vrijednosti). <i>Ukoliko samo stalni radnici → (3)</i>	3	
8.3.v	U slučaju da je rad predmet podgovora: uslovi rada podgovarača su: (0) znatno ispod; (1) nešto ispod; (2) u osnovi isti kao i za one radnike koji su sklopili direktni ugovor za slične poslove; (3) isti i konzistentno osigurani kroz sporazume / ili nadzor.	3	

⁶ U izuzetnim slučajevima, radni sati se mogu prikazati kao prosjek tokom mjeseca, ukoliko je obezbijedena saglasnost oko prekovremenog rada i vremena za odmor. Tokom sezonske prerade radi privremene raspoloživosti biljaka koje treba preraditi slijedeće se može smatrati kao ispunjavanje M : više od 60 sati samo tokom kratkih perioda špice sezone (do 6 sedmica godišnje), ukoliko je unaprijed dogovoreno sa radnicima, uvijek na dobrovoljnoj osnovi, uz adekvatan dnevni odmor (jedan od sedam) i pauze za odmor.

TOTAL	MAKS	TBN	Skor
Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor	66	42	

PRINCIPLE 9: PRIMJENA ODGOVORNE PRAKSE MENADŽMENTA/UPRAVLJANJA

Sakupljanje ciljnih vrsta će biti bazirano na prilagodljivoj, praktičnoj, participativnoj i transparentnoj praksi upravljanja.

9.1. Plan upravljanja vrstama / područjem

Plan upravljanja vrstama / područjem definiše prilagodljive, praktične procese upravljanja i dobru sakupljačku praksu.

KT Br	Kontrolne Tačke 9.1 Plan upravljanja vrstama / područjem	MAKS	Skor
9.1.a	Menadžment plan / Plan upravljanja održivog sakupljanja samoniklog bilja u skladu sa FairWild Standardom: (0) nema pisanog plana upravljanja; (1) veoma rudimentaran plan upravljanja; (2=M od God 3) na raspolaganju osnovni pisani menadžment plan/plan upravljanja specifičan za situaciju vezanu za sakupljanje; (3) dobro kreiran menadžment plan/ plan upravljanja.	3 2=M od God 3	
9.1.b	Poznavanje menadžment plana/plana upravljanja od strane menadžera zaduženog za sakupljanje i odgovornog osoblja: (0) osoblje uopće nije upoznato sa menadžment planom/planom upravljanja; (2=M od God 3) upoznati sa menadžment planom/planom upravljanja; (3) izvanredno poznavanje, aktivno su doprinijeli kreiranju menadžment plana/plana upravljanja.	3 2=M od God 3	
9.1.c	Menadžment plan/plan upravljanja (sa srodnim dokumentima) uključuje strategije očuvanja biljaka i staništa: (0) nisu uopšte uključene; (1) bazične informacije; (2) adekvatan nivo detalja; uključujući preklapanje ili susedna zaštićena područja; (3) veoma dobro.	3	
9.1.d	Menadžment plan/plan upravljanja (sa srodnim dokumentima) uključuje interne standarde kvaliteta proizvoda (minimalni zahtjevi kvaliteta proizvoda i higijene): (0) nisu opće uključeni; (1) bazične informacije; (2) adekvatan nivo detalja; (3) veoma dobro.	3	
9.1.e	Definisane ključne procedure za održivo sakupljanje kako je traženo FairWild Standardom (monitoring resursa, analiza uticaja praksi sakupljanja, otkup od sakupljača): (0) nisu uopšte uključene, nisu poznate; (1=M Godina 1 & 2) bazične informacije, ili procedure poznate ali nisu napisane; (2=M od God 3) pisane procedure u menadžment planu/planu upravljanja ili srodnim dokumentima, adekvatan nivou rizika za biljke koje se sakupljaju; (3) veoma dobre.	3 1=M God 1 & 2 2=M od God 3	
9.1.f	Menadžment plan/plan upravljanja (sa srodnim dokumentima) uključuje neophodne ključne politike i procedure kako bi se implementirali socialni i fair-trade aspekti FairWild Standarda (administriranje FairWild Premije i odlučivanje o korištenju Premije, uključivanje sakupljača, kreiranje svijesti kod sakupljača o pitanjima rada djece, monitoringa fer uslova rada, ukoliko je potrebno): (0) nisu uopšte uključene, nisu poznate; (1) bazične informacije, ili su procedure planirane, ali nisu napisane; (2=M od God 3) pisane procedure, adekvatne veličini organizacije i socijalnim problemima sa kojim se suočava; (3) veoma dobre.	3 2=M od God 3	
9.1.g	Menadžment plan/plan upravljanja uzima u obzir razmatranja o bilo kom drugom menadžment planu/planu upravljanja koji se odnosi na područje sakupljanja koji je kreirao odgovarajući organ koji se bavi menadžmentom resursa; (0) nema razmatranja o postojećim planovima; (2) postojeći planovi poznati, razmišljeni i razmatrani u menadžment planu ili nema drugih menadžment planova; (3) značajan napor u pravcu bliske saradnje sa organima koji rade na menadžmentu resursa. <i>Ukoliko nije primjenjivo → (2)</i>	3	
	Visoko rizične vrste → Pogledati dodatni indikator 9.1.h and 9.1.i (Dio II)		
TOTAL	MAKS	TBN	Skor
Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor	21	14	

9.2. Inventarisanje, procjena i monitoring

Upravljanje sakupljanja samoniklog ljekovitog bilja podržano je adekvatnim i praktičnim inventarisanjem resursa, procjenom i monitoringom uticaja sakupljanja.

KT Br	Kontrolne Tačke 9.2. Inventarisanje, procjena i monitoring	MAKS	Skor
9.2.a	Provodi se ocjena i redovan monitoring ciljnih resursa i staništa, dokumentirana i inkorporirana u menadžment plan: (0) nema ocjene, monitoring nije planiran; (1) jednostavna / neformalna ocjena urađena, nema pisanih procedura ili detaljnih evidencija; (2=M od God 2) definisane i adekvatne procedure, dokumentirani rezultati; (3) napredan sistem. Visoko rizične vrste → Pogledati dodatni indikator 9.2.a (Dio II)	3 2=M Od God 2	
9.2.b	Veličina populacije, distribucija i struktura (starost / veličina-klase distribucija) kako je zabilježeno u istraživanju regeneracije ostaje jednaka ili iznad bazičnih vrijednosti i odražava zdravu populaciju: (0) jasno smanjenje populacije; (1) pomalo nejasni podaci, populacija možda lagano opada; (2=M od God 3) stabilna populacija; (3) pozitivan trend. <i>Prva certifikacija → (2)</i>	3 2=M od God 3	
9.2.c	Periodična istraživanja regeneracije ciljnih vrsta u sklopu područja menadžmenta koristeći ponovljive, komparabilne metode istraživanja: (0) nije urađeno; (1) veoma bazična istraživanja / monitoring; (2)	3	

KT Br	Kontrolne Tačke 9.2. Inventarisanje, procjena i monitoring	MAKS	Skor
	istraživanja urađena i dokumentirana; (3) detaljna istraživanja. <i>Prva certifikacija: ukoliko je planirano → (2)</i>		
9.2.d	Periodični monitoring u sklopu područja menadžmenta potvrđuje da dostupnost, održivost i kvalitet ciljanih resursa / dijelova biljaka ostaje stabilan ili raste : (0) jasan negativan uticaj; (1) pomalo nejasni podaci, može biti lagano nestabilna; (2) stabilna dostupnost, održivost i kvalitet resursa; (3) pozitivan trend. <i>Prva certifikacija → (2)</i>	3 2=M od God 3	
9.2.e	Inventarisanje, ocjena i monitoring se provode koristeći instrumente i procedure u sklopu razumnih (postojećih ili onih koje je moguće postići) kapaciteta sakupljača / menadžera na terenu : (0) nema ocjene ILI veoma oskudne vještine; (1) metodi nešto izvan mogućnosti razumjevanja personala ILI su instrumenti i procedure suviše bazični; (2) adekvatni metodi, praktični za personal. <i>Primjedba za auditora/kontrolora: Za neke vrste, može biti zahtijevana značajna eksterna tehnička ekspertiza da bi se osigurali adekvatni rezultati; molimo da se uključi ocjena ove potrebe u komentarima.</i> (3) metodi dobre kvalitete.	3	
	TOTAL	MAKS	TBN
Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor		15	10

9.3. Implementiranje održivih mjera sakupljanja od strane sakupljača

Operacija sakupljanja samoniklog bilja osigurava da samo trenirani/educirani i kompetentni sakupljači sakupljaju ciljne resurse i monitoriraju/prate efektivnu implementaciju primjenjivih Uputstava za sakupljanje od strane sakupljača.

KT Br	Kontrolne Tačke 9.3 Implementiranje održivih mjera sakupljanja od strane sakupljača	MAKS	Skor
9.3.a	Registri sakupljača su na raspolaganju sa ciljem da se provjeri da su svi sakupljači dobro trenirani i da znaju pravila sakupljanja: (0) nema registara; (1) nepotpuni registri (2=M od God 2) adekvatni i potpuni registri sa punim imenima, kodom, adresom /selom; (3) dobri registri sa imenima članova domaćinstva koji su također aktivno učestvovali u sakupljanju.	3 2=M od God 2	
9.3.b	Proizvodi su otkupljeni samo od registriranih i treniranih sakupljača : (0) nema sistema otkupa ili se sistem nikako ne primjenjuje; (1) sistem otkupa u fazi razvoja; (2=M od God 2) sistem otkupa osigurava da se svi proizvodi otkupljuju jedino od registriranih sakupljača; (3) veoma dobro organiziran sistem otkupa.	3 2=M od God 2	
9.3.c	Pod imenom jednog registriranog sakupljača samo su njegovi / njeni neposredni članovi porodice (članovi koji žive u istom domaćinstvu) aktivni u sakupljanju . Aktivnost ovih sakupljača je pod nadzorom i nalaz je da je aktivnost OK (ista pravila kao i za registrirane sakupljače): (0) nema / minimalne informacije o sakupljačima; (1) nisu pod nadzorom "čeonog sakupljača" (jedan sakupljač registriran uz nepoznat broj stvarnih sakupljača); (2=M od God 3) samo članovi istog domaćinstva sakupljaju i dobivaju informacije od glavnog sakupljača; broj članova domaćinstva koji sakupljaju poznat / dokumentiran; (3) poznata imena svih sakupljača, svi ljudi koji aktivno sakupljaju su poticani da učestvuju na treninzima.	3 2=M od God 3	
9.3.d	Sakupljači su adekvatno informirani o granicama područja sakupljanja i o područjima isključenim iz sakupljanja kao i o malim izvorima zagađenja gdje organski proizvodi ne mogu biti brani: (0) sakupljači nisu informirani / svjesni takvih granica; (1=M) bazično razumjevanje unutrašnjih granica uspostavljenih radi kontaminacije; (2) adekvatno informirani; (3) sakupljači su veoma dobro informirani/imaju dobro znanje.	3 1=M	
9.3.e	Sakupljači su trenirani, imaju znanje i kompetentni su u slijedećim aspektima: <ul style="list-style-type: none"> Biljke koje treba sakupljati (uključujući koje dijelove, minimum zahtjeva kvaliteta itd.) Održivi metodi sakupljanja (u skladu sa internim pravilima) Postupanje sa sakupljenim materijalom nakon branja (0) nisu svjesni internih instrukcija sakupljanja i postupanja; (1=M od God 1) bazično razumjevanje; (2=M od God 2) sakupljači su trenirani, imaju znanje i kompetentni su u implementaciji internih instrukcija; (3) sakupljači imaju veoma dobro znanje.	3 1=M God 1 2=M od God 2	
9.3.f	Implementacija instrukcija sakupljanja: metodi branja, dijelovi koji se beru : (0) instrukcije sakupljanja nisu implementirane; (1=M God 1&2) bazična implementacija instrukcija sakupljanja; (2=M od God 3) postoji adekvatan menadžment implementacije; sakupljači sakupljaju u skladu sa instrukcijama sakupljanja; (3) sakupljači dobro upoznati sa instrukcijama sakupljanja.	3 1=M God 1&2 2=M od God 3	
9.3.g	Dokazi o učestalosti sakupljanja na osnovu fizičke posjete i intervju sakupljača : (0) očigledno učestalije sakupljanje na određenim mjestima, sakupljači nisu svjesni ograničenja učestalosti i indikacija o prekomjernom branju; (1=M god 1&2) nema indikacija o ukupnom prekomjernom branju, ali sakupljači nisu svjesni ograničenja učestalosti ili u određenim područjima / parcelama uobičajeno beru češće u odnosu na instrukcije; (2=M od God 3) branje u skladu sa oficijelnom učestalošću, prekomjerno branje nije evidentno čak ni na mjestima gdje su najučestalija branja; (3) veoma nizak uticaj aktivnosti branja. <i>Visoko Rizične vrste → pogledati dodatni indikator 9.3.g (dio II)</i>	3 1=M God 1&2 2=M od God 3	
9.3.h	Sakupljači ne sakupljaju isti proizvod, istog kvaliteta i iste količine, koji nije u skladu sa FairWild zahtjevima (izvan područja sakupljanja / nije u skladu sa pravilima ovog Standarda) : (0) sakupljanje iste ciljane biljke za različite kompanije i kupce i bez razmatranja pravila sakupljanja; (2) sve ciljane biljke koje su sakupljene su sakupljene u osnovi u skladu sa internim instrukcijama sakupljanja; (3) samo FairWild sakupljanje u skladu sa FairWild planom upravljanja / menadžmenta.	3	
9.3.i	Poduzete su efikasne mjere da se osigura da se isključe sva identificirana kontaminirana područja ili područja sa intenzivnom poljoprivrednom aktivnošću iz sakupljanja (instrukcije sakupljanja, trening sakupljača) (0) sakupljanje je u kontaminiranim područjima (1) trenutno nisu poduzete nikakve mjere, ali je jasno da nema sakupljanja u bilo kom kontaminiranom području (2=M od God 2) nema izvora kontaminacije ILI efikasne mjere osiguravaju da nema sakupljanja u kontaminiranim područjima. <i>Ukoliko nije primjenjivo ili</i>	3 2=M od God 2	

KT Br	Kontrolne Tačke 9.3 Implementiranje održivih mjera sakupljanja od strane sakupljača	MAKS	Skor
	<i>ako je certificirano organski → (2)</i>		
9.3.j	Implementacija instrukcija sakupljanja: maksimalne količine: (0) nema sistema u primjeni; (1) bazični sistem; (2=M) u primjeni implementacija adekvatnog menadžmenta; sakupljači sakupljaju striktno u skladu sa pravilima sakupljanja i informirani su o maksimalnim količinama; (3) sakupljači su u potpunosti svjesni pravila sakupljanja i aktivno doprinose njihovoj implementaciji kroz rasprave i monitoring aktivnosti.	3 2=M	
TOTAL		MAKS	TBN
Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor		30	20

9.4. Trening i gradnja kapaciteta

Menadžeri resursa i sakupljači posjeduju odgovarajuće vještine (trening, nadzor, iskustvo) kako bi sproveli odredbe plana upravljanja i uskladili ih sa zahtjevima ovog Standarda.

KT Br	Kontrolne Tačke 9.4 Trening i gradnja kapaciteta	MAKS	Skor
9.4.a	Sav personal uključen u menadžment resursa je treniran, ima znanje i kompetentan je u pitanjima održivosti i poznaje interne instrukcije sakupljanja: (0) nema treninga; (1) veoma osnovno; (2) adekvatan trening; (3) napredan.	3	
9.4.b	Sav personal uključen u menadžment je treniran, ima znanje i kompetentan je u socialnim i fair-trade pitanjima i zna relevantne interne politike i procedure (rad djece u sakupljanju, nema diskriminacije, administriranje i upotreba FairWild Premije, uključivanje sakupljača, itd.): (0) nema traininga; (1) veoma osnovno; (2) adekvatan trening; (3) napredan.	3	
9.4.c	Personal koji kupuje je treniran, ima znanje i kompetentan je u implementiranju internih pravila postupanja i kvaliteta: (0) nema treninga, nema razumjevanja pravila; (1) nema formalnog treninga, ali je personal razumno dobro informiran (2) personal treniran i svjestan pravila postupanja/rukovanja; (3) izvanredan training i znanje.	3	
9.4.d	Na raspolaganju je odgovarajući materijal treninga sakupljača: (0) nema raspoloživog treninga ili trening materijala; (1) usmeni treninzi, konzistentne informacije; (2) adekvatni trening materijali; (3) napredni trening materijali i pristup.	3	
9.4.e	Svaki sakupljač je dobio kompletan inicijalni trening o održivom sakupljanju samoniklih biljaka: (0) nema treninga; (1) veoma bazičan kratki trening, nije dokumentiran; (2=M od God 2) svi sakupljači su trenirani; treninzi su dokumentirani; (3) obezbijeđeni veoma dobri treninzi.	3 2=M od God 2	
9.4.f	Treninzi se redovno ponavljaju po potrebi. Sakupljači su informirani i trenirani u detalje o novim biljkama ili postojećim problemima oko održivosti sakupljanja : (0) nema treninga; (1) OK bazični trening; (2=M od God 3) ažuriranje treninga obezbijeđeno ukoliko je potrebno, a u skladu sa nivoom rizika vezanim za sakupljanje; (3) veoma dobar trening sistem.	3 2=M od God 3	
9.4.g	Sakupljači su informirani i trenirani o socijalnim aspektima of FairWild: <ul style="list-style-type: none"> - Socijalnim obavezama FairWild operacija: nema diskriminacije, fer odnosi između operacija i sakupljača i učešće sakupljača u procesima odlučivanja, pravovremeno plaćanje, obavezivanje na fer cijene - Djeca koja rade ili pomažu u aktivnostima sakupljanja - Procesi donošenja odluka i vizija u pogledu korištenja FairWild Premije Sakupljači: (0) nisu svjesni bilo kakvih socijalnih aspekata FairWild sakupljanja; (1=M od God 2) relevantne bazične informacije su im bile komunicirane; (2) sakupljači su trenirani i svjesni socijalnih i fair-trade aspekata; (3) sakupljači su aktivno involvirani u implementaciju i poboljšanje socijalnih / fair-trade aspekata FairWild-a.	3 1=M od God 2	
TOTAL		MAKS	TBN
Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor		21	14

9.5. Transparentnost i učešće

Aktivnosti sakupljanja se odvijaju na transparentan način, poštujući plan upravljanja i implementaciju, uz dokumentiranje i dijeljenje informacija i uključivanje aktera.

KT Br	Kontrolne Tačke 9.5 Transparentnost i učešće	MAKS	Skor
9.5.a	Znanje grupa, organizacija, preduzeća, pojedinaca, agencija, idr. koji imaju interes u ciljanim resursima, području sakupljanja ili potencijalni uticaj: (0) nije poznat / dokumentiran iako su takve grupe jasno prisutne; (1) neke kompanije / grupe spomenute u planu; (2) svi relevantni akteri poznati i identificirani u menadžment planu; (3) izvanredni odnosi sa različitim akterima.	3	
9.5.b	Održavaju se redovne konsultacije i komunikacije sa ljudima i grupama koje su direktno pogođene sakupljanjem i operacijama menadžmenta resursa: (0) nije urađeno iako postoje pogođene grupe korisnika; (1=M) nije urađeno ali nema bitnog konflikta oko upotrebe; (2) urađeno; (3) izvanredni napori da se razviju i održe dobri odnosi.	3 1=M	
9.5.c	Organizacije i zajednice sakupljača / autohtono stanovništvo pogođeno aktivnostima sakupljanja su aktivno uključeni u razvoj i implementaciji menadžmenta resursa: (0) nisu involvirani iako bi bili zainteresirani; (1=M) barem redovne informacije i poziv da se uključe; (2) napor da svi akteri blisko rade; (3) izvanredni napori na saradnji sa akterima.	3 1=M	
9.5.d	Konflikti oko resursa sa susjednim zemljoposjednicima / menadžrima, ili drugim korisnicima resursa su razriješeni ili su uzeti u razmatranje na sistematičan i efikasan način: (0) veliki neriješeni konflikti; (1)	3	

KT Br	Kontrolne Tačke 9.5 Transparentnost i učešće	MAKS	Skor
	bazični, rudimentarni menadžment konflikta; (2) dobar pristup ILI nema konflikta; (3) sakupljanje je prihvaćeno sa zahvalnošću od strane lokalnih zajednica i nema bitnih konflikta.		
9.5.e	Rezime ključnih elemenata menadžment plana , vezano za godišnji operativni plan i izvjestaja procjene stoji na raspolaganju svim akterima: (0) nije dat na raspolaganje na zahtjev; (1) nije regulirano / nije uobičajena praksa, ali nema zahtjeva za te informacije; (2) jasna izjava da će rezime biti na raspolaganju na zahtjev; ili je pregled politika i aktivnosti sakupljanja samoniklog bilja na raspolaganju (npr., na web - stranici); (3) proaktivna politika komunikacija.	3	
TOTAL		MAKS	TBN
Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor		15	10

PRINCIP 10: PRIMJENA ODGOVORNIH POSLOVNIH PRAKSI

Sakupljanje samoniklih resursa će se poduzeti radi podrške zahtjeva kvaliteta, finansijskih i zahtjeva slijedivosti tržišta, ali bez žrtvovanja održivosti resursa.

10.1. Specifikacije Tržište/kupac

Održivo sakupljanje i rukovanje ciljnim resursima je vođeno i planirano u skladu sa zahtjevima tržišta kako bi se spriječilo ili minimiziralo sakupljanje proizvoda za koje je malo vjerovatno da će biti prodani.

KT Br	Kontrolne Tačke 10.1 Specifikacije Tržište/kupac	MAKS	Skor
10.1.a	Potrebe tržišta identificirane (npr. narudžbe kupaca, tehničke specifikacije, itd.): (0) nema znanja; (1) određeno osnovno razumjevanje; (2) adekvatno razumjevanje zahtjeva tržišta; (3) izvanredno.	3	
10.1.b	Sakupljaju se samo biljke koje zadovoljavaju zahtjeve kvaliteta : (0) jasno je da se sakupljaju i biljke koje se neće koristiti; (1) neki manji nedostaci ali u principu urađeno; (2) urađeno; odgovarajući trening sakupljača i instrukcije; (3) veoma dobar menadžment sakupljanja da bi se osiguralo da se sakuplja samo odgovarajući kvalitet.	3	
10.1.c	Menadžment sakupljanja operacija je saglasio sa kupcem(a) količine prije početka sezone sakupljanja: (0) nije urađeno, situacija sa mnogo otpada; (1) nije zaista urađeno, ali nema mnogo otpada ILI operacija sakupljanja pokušala ali nije uspjela da dobije potvrdu količina od kupca; (2) urađeno; (3) izvanredan sistem.	3	
10.1.d	Menadžment sakupljanja operacija pregleda instrukcije kupaca u pogledu plana upravljanja/ menadžmenta resursa prije potvrde narudžbe i početka sakupljanja: (0) nije urađeno, jasno da nema razmatranja menadžmenta resursa u aktuelnim instrukcijama sakupljača o kupovini; (1) ponekad; (2) uvijek urađeno ili uvijek jasno da su sakupljne količine značajno niže od maksimalnih količina i drugih restrikcija radi održivog menadžmenta resursa; (3) veoma dobar interni sistem.	3	
10.1.e	Interne instrukcije o rukovanju opisuju procedure ispravnog postupanja nakon branja od strane sakupljača, nakon otkupa od sakupljača, i tokom transporta sa ciljem da se minimizira kontaminacija / gubitak kvaliteta: (0) jasno nedovoljan; (1) veoma bazičan; (2) adekvatna kompleksnost i nivo rizika; (3) veoma dobro razvijene procedure.	3	
10.1.f	Prerada i rukovanje od strane sakupljača je dovoljno opisano i regulirano u internim procedurama rukovanja: (0) jasno nedovoljno; (1) veoma bazično; (2) adekvatno za kompleksnost i nivo rizika; (3) veoma dobro razvijene procedure.	3	
10.1.g	Nema kontaminacije tokom skladištenja i prerade od strane sakupljača (npr. kroz kontrolu štetočina u skladištu): (0) visoka vjerovatnost kontaminacije; (1=M Godina 1) niska vjerovatnoća kontaminacije; (2=M od God 2) jasne procedure treninga osiguravaju da se ne dešava kontaminacija; (3) veoma dobar nivo svijesti sakupljača.	3 1=M God 1 2=M od God 2	
10.1.h	Proizvodi nisu kontaminirani tokom prerade ili skladištenja; (0) kontaminirani; (1=M) veoma bazičan sistem ali veoma nizak nivo rizika kontaminacije; (2) sistem rukovanja efikasno prevenira kontaminaciju; (3) dobro implementiran visoko kvalitetan sistem rukovanja.	3 1=M	
TOTAL		MAKS	TBN
Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor		24	16

10.2. Slijedljivost

Skladištenje i rukovanje resursima ljekovitog bilja vodi se na način koji podržava slijedljivost od područja sakupljanja do prodaje.

KT Br	Kontrolne Tačke 10.2 Slijedivost	MAKS	Skor
10.2.a	Isporuke / otkupi su registrirani u protokolu kupovine koji navodi barem datum, ime sakupljača ili kod, područje sakupljanja, isporučenu količinu i detalje proizvoda i FairWild certifikacijski status; (0) nikakve ili veoma nepotpune evidencije; (1=M) bazične evidencije koje barem sadrže ime i količine kao i područje sakupljanja za monitoring aktivnosti; (2) adekvatne, pouzdane evidencije; (3) veoma dobre evidencije.	3 1=M	
10.2.b	Sakupljaču se izdaju priznanice , koje navode barem, datum, ime sakupljača (ili kod), vrstu/species i proizvod, isporučene količine i FairWild certifikacijski status: (0) nema priznanica; (1) veoma jednostavne priznanice, nije u potpunosti implementirano; (2) adekvatne priznanice; (3) veoma dobro-dokumentiran sistem otkupa.	3	

KT Br	Kontrolne Tačke 10.2 Slijedivost	MAKS	Skor
10.2.c	Postoji odgovarajuća dokumentacija aktivnosti centralne prerade / pakiranja (dnevnik prerade / pakiranja) koja omogućava slijedivost serija/šarži: (0) nema dokumentacije; (1) veoma bazična / nepotpuna; (2=M od God 2) odgovarajuće evidencije; (3) napredan sistem dokumentiranja.	3 2=M od God 2	
10.2.d	Za svaki prerađeni proizvod (npr. čišćenje, sortiranje, sječenje, prosijavanje materijala) poznat je odnos kod prerade (sakupljene količine u odnosu na finalnu prerađenu težinu) i sastav (u slučaju proizvoda sa više sastojaka): (0) nije poznat; (1) neke bazične informacije; (2) dokumentirano; (3) veoma dobra dokumentacija prerade.	3	
10.2.e	Identifikacija tokom sakupljanja i nakon sakupljanja, označavanje, i procedure vođenja evidencija dozvoljavaju da se prati unatrag svaka šarža/serija robe do područja gdje je bila sakupljanja: (0) nema slijedivosti unazad do područja sdakupljanja; (1) veoma bazično / još nije konzistentno implementirano; (2=M od God 3) jednostavan sistem osigurava slijedivost do područja sakupljanja; (3) konzistentan sistem broja šarži/serija.	3 2=M od God 3	
10.2.f	Otkup ili sakupljanje iste ciljane vrste izvan opsega FairWild certifikacije: (0) operacije sakupljanja sakupljaju iste vrste izvan FairWild opsega; (1=M) isti proizvodi se kupuju ili sakupljaju u drugim regijama: jasno odvajanje i procedure označavanja, dobro dokumentiran otkup i prodaja; (2) operacije sakupljanja ne kupuju ili sakupljaju iste vrste izvan FairWild certifikacije; (3) kompletne aktivnosti operacija sakupljanja su FairWild certificirane. <i>Ukoliko nije primjenjivo → (3)</i>	3 1=M	
10.2.g	Proizvodi su korektno označeni kada napuštaju operacije sakupljanja i odlaze slijedećem kupcu: FairWild certifikacijski status proizvoda, ime proizvoda, broj serije/šarže ili kod otkupnog centra: (0) nema konzistentnog označavanja; (1) potrebno određeno poboljšanje; (2) korektno označavanje, ili alternativno ove informacije su date u pratećim papirima što se može jasno povezati za dati broj šarže/serije; (3) sistem brojeva šarži/serija i veoma dobre etikete.	3	
10.2.h	Dokumentacija svih izvoza i lokalne prodaje dozvoljava punu verifikaciju toka proizvoda: (0) nema dokumenata izvoza / prodaje; (1) loša / nepotpuna evidencija; (2) detaljne priznanice sa količinama, detalji o proizvodima, broj šarži/serija ili slično; (3) baza podataka i detaljne priznanice.	3	
10.2.i	Računi i dostavnice specificiraju FairWild certifikacijski status proizvoda; (0) nema referenci; (1=M) certifikacijski status naveden na računu; (2) kvalitet na dostavnicama; (3) veoma dobro označavanje sistem slijedivosti.	3 1=M	
10.2.j	Računi ili ugovori o prodaji specificiraju FairWild Premiju: (0) nije specificirano i čak nije definirano; (1) dogovoreno, ali nije specificirano u dokumentima; (2) adekvatno dokumentirano.	2	
10.2.k	Transakcijski certifikat izdat od strane certifikacijskog tijela za sve prodaje certificiranih proizvoda: (0) nijedan; (1) za neke prodaje; (2) na raspolaganju za svu FairWild prodaju.	2	
TOTAL		MAKS	Skor
Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor		31	22

10.3. Finansijska održivost i odgovorna poslovna praksa

Podržavaju se mehanizmi koji osiguravaju finansijsku postojanost sistema održivog sakupljanja ciljnih resursa samoniklog bilja

KT Br	Kontrolne Tačke 10.3 Finansijska održivost i odgovorna poslovna praksa	MAKS	Skor
10.3.a	Postoji finansijski plan operacija sakupljanja uključujući i menadžment resursa, konzervaciju i fer cijene za sakupljače kao internih troškova: (0) nema plana; (1) veoma bazičan; (2) adekvatan; (3) napredan.	3	
10.3.b	Kalkulacija FairWild Premije: (0) nema izračunate i tražene premije za FairWild prodaje; (1) veoma bazičan sistem; (2) odgovarajuća FairWild Premija je kalkulirana kao osnova za pregovaranje sa kupcima, npr. 10% prosječne cijene plaćene sakupljačima ili druga osnova dogovora (npr. fiksna Premija zasnovana na dugoročnoj prosječnoj cijeni i cilju da se ostvare značajna sredstva fonda za socialne projekte, niži procenat ali Premija plaćena za kompletnu proizvodnju operacija sakupljanja tako da se može ostvariti dobar socijalni uticaj); (3) veoma dobro razvijen sistem Premije i ukupni fair trade pristup.	3	
10.3.c	Na zahtjev, operacije sakupljanja razmjenjuju cijene sakupljanja sa svojim FairWild kupcima: (0) odbija da pruži informacije ili su date očigledno pogrešne informacije; (1) pomalo netačne / nejasne informacije; (2) korektne bazične informacije o cijenama plaćenim sakupljačima.	2	
10.3.d	Prihod ostvaren od samoniklih resursa je dovoljan da dugoročno pokrije trošak aktivnosti menadžmenta resursa, uključujući traženo investiranje u konzerviranje: (0) sakupljanje očigledno ne može da pokrije troškove; (2) velika vjerovatnoća da troškovi mogu biti pokriveni, barem kroz dodatnu dugoročnu podršku / subvencije; (3) dobri trgovinski odnosi sa kupcima koji su voljni da plate cijenu koja pokriva troškove.	3	
10.3.e	Kompanija radi u pravcu kontinuiranog poboljšanja kvaliteta proizvoda: (0) nema napora; (1) neka poboljšanja; (2) kontinuirani, ozbiljni napori; (3) izuzetni napori.	3	
10.3.f	Ukoliko bi bilo značajnih problema vezanih za kvalitet i sporova oko kvaliteta: (0) ne čine se koraci u pravcu poboljšanja situacije; (1) određeni kompromisi nađeni sa trgovinskim partnerom, određena neslaganja ostaju; (2) partneri su se dogovorili o konsekvencama (npr. povrat proizvoda) i poduzeti su koraci u pravcu poboljšanja situacije; (3) izuzetno zadovoljavajući / pro-aktivni dogovori. <i>Ukoliko nije promjenjivo → (2)</i>	3	
TOTAL		MAKS	Skor
Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor		17	12

PRINCIP 11: PROMOVIRANJE POSVEĆENOSTI KUPCA

Kupac FairWild proizvoda (npr. uvoznik) teži uspostavi obostrano korisnih dugoročnih trgovinskih odnosa sa operacijama sakupljanja samoniklog bilja baziranih na poštovanju, transparentnosti i pružanju podrške dobavljaču u pogledu aspekata kvaliteta.

Obaveze FairWild kupca kao fair trade partnera su verificirane na osnovu samo-ocjene i dokumentiranih dokaza usaglašenosti sa slijedeća dva kriterija:

- 11.1. Obostrano korisni trgovinski odnosi*
- 11.2. Fer cijene i FairWild Premija*

Izvedbeni indikatori nisu definirani za ovu sekciju.

DIO II. DODATNI FAIRWILD INDIKATORI ZA VISOKORIZIČNE VRSTE

Slijedeći dodatni izvedbeni indikatori se primjenjuju na sve operacije koje sakupljaju barem jednu visko rizičnu vrstu.

1.1. Konservacijski status ciljanih vrsta

Konservacijski status ciljanih vrsta i populacija se ocjenjuje i redovno pregleda.

KT Br	Kontrolna Tačka Dio II. Dodatni FairWild indikatori za visokorizične vrste	MAKS	Skor
1.1.b	Ciljane vrste su smatrane Visoko Rizične (VR) koristeći FairWild kriterije, ali "nedostaju podaci / NP" u bazi podataka Crvene Liste IUCN-a ili nema saznanja o globalnoj, nacionalnoj ili regionalnoj procjeni konservacijskog statusa (nije evaluirano): (0) nema aktivnosti niti plana za daljnje prikupljanje podataka; (2) operacije sakupljanja sakupljaju informacije o konservaciji i podatke potrebne za procjenu konservacijskog statusa u svojoj procjeni resursa; (3) pro-aktivna u prikupljanju podataka o konservaciji i radi sa IUCN oko ocjene konservacijskog statusa. <i>Ukoliko nije primjenjivo → (2)</i>	3	

1.2. Sakupljačka praksa zasnovana na znanju

Prakse sakupljanja i upravljanja zasnivaju se na adekvatnoj identifikaciji, mapiranju, inventarisanju, procjeni i monitoringu ciljane vrste i uticaja sakupljanja.

1.2.c	Mapiranje VR ciljnih populacija u području sakupljanja: (0) nema oznaka na kartama/mapama niti postoji dobro poznavanje lokacije ciljane populacije; (1) veoma približne indikacije o ciljnoj populaciji; tačne lokacije u području sakupljanja nisu zaista poznate ili samo veoma bazično mapiranje (npr. rukom crtan crtež / mape sa interneta) ali lokacije dobro poznate menadžeru sakupljanja i sakupljačima; (2=M od God 2) visoko kvalitetne (e.g. GIS / GPS bazirane) mape identificiraju lokaciju, veličinu i širinu područja sakupljanja i lokaciju ciljanih populacija (može biti cijelo područje sakupljanja, ukoliko je to slučaj); (3) veoma dobro znanje i dokumentacija o mjestima sakupljanja / ciljnoj populaciji u sklopu područja sakupljanja.	3 2=M od God 2	
1.2.l	Ciljane vrste kod kojih postoji prijetnja (Critically Endangered / CR- Kritično ugrožene, Endangered / EN- ugrožene, Vulnerable / VU-vulnerabilne u skladu sa kategorijama IUCN Crvene Liste ili ekvivalent konservacijskog tijela): (0) poznato je da za ciljane vrste postoji prijetnja – nema svijesti o tome niti napora da se osigura održivost za ove vrste; (2=M) ciljane vrste su bile ocijenjene da za njih ne postoji prijetnja. Bilo koja ciljana vrsta za koju postoji prijetnja može biti certificirana ukoliko operacije sakupljanja pokazuju svijest, i izvanredne mjere da smanje identificirane prijetnje su uključene i implementirane u management planu. FairWild Tehnička Komisija mora da potvrdi certifikaciju; (3) poduzete su izvanredne dodatne mjere radi osiguranja <i>in-situ</i> i <i>ex-situ</i> zaštite i konservacije ciljanih vrsta za koje postoji prijetnja.	3 2=M	

1.3. Održivost stepena sakupljanja

Stopa (intenzitet i frekvencija) sakupljanja ciljanih resursa dugoročno ne premašuje sposobnost ciljane vrste da se regeneriše.

1.3.c	Bazične informacije / inventar VR ciljanih vrsta u području sakupljanja, uključujući veličinu populacije, distribuciju, strukturu populacije (veličina / starost klase), stopa reprodukcije / rast / regeneracija: (0) nema informacija; (1) grube procjene; (2=M od God 2) publikovane informacije ili lokalno opserviranje (uključujući znanje sakupljača / lokalno znanje) potvrđeno kroz prikupljanje podataka o sakupljanju specifično za mjesto i za vrstu. Ocjene resursa i sistem monitoringa osmišljen kako bi se poboljšale bazične informacije o ciljanim vrstama i populacijama u području sakupljanja; (3) izvanredne bazne informacije za ciljane vrste (npr. ciljano istraživanje).	3 2=M Od God 2	
1.3.d	Kvalitet podataka korištenih da bi se definirale maksimalne dozvoljene sakupljene količine za svaku VR ciljanu vrstu: (0) nema razumnih maskimalnih količina i nema referenci iz dugoročnih praksi sakupljanja; (1) veoma približna procjena maksimalnih količina; (2=M) limiti sakupljanja su opravdani kroz ocjenu resursa specifičnu za mjesto i vrstu i informacije monitoringa kao i znanje sakupljača; (3) veoma dobar sistem.	3 2=M	
1.3.e	Održivost maksimuma dozvoljenih količina sakupljanja za VR ciljane vrste / dijelove koji se sakupljaju: (0) nema informacija; (1) nema indikacija da trenutna / specificirana maksimalna količina sakupljanja smanjuje kvalitet ili raspoloživost resursa u području sakupljanja; (2=M) maksimum sakupljenih količina specificiran u menadžment planu je opravdan kroz adekvatnu inventuru / prinos / procjenu regeneracije koji su znatno iznad volumena koji je ubran (npr., radi predostrožnosti); maksimalne količine sakupljanja su prilagođene u skladu sa periodičnim monitoringom prinosa, regeneracijom i uticajem branja; (3) maksimalne količine sakupljanja podržava ciljano istraživanje.	3 2=M	
1.3.f	Održivost učestalosti sakupljanja VR vrsta kako je prethodno definirano u instrukcijama sakupljanja: (0) sakupljanje očigledno značajno premašuje stopu zamjene; (1) na raspolaganju su samo osnovni bazični i podaci o monitoringu, ali nema indikacija o smanjenju populacija biljaka; (2=M) sakupljanje ne premašuje stopu zamjene odraslih jedinki biljaka ili dijelova biljaka koji su sakupljeni od ciljanih vrsta u regiji sakupljanja; (3) učestalost sakupljanja je mnogo niža od stope zamjene.	3 2=M	

1.3.l	Ukoliko sakupljanje inhibira reprodukciju biljaka, određen je udio zrelih, pojedinačnih jedinki, koje su spremne za reprodukciju radi očuvanja ciljane populacije za sakupljanje , da bi se sačuvala osnovna gustoća populacija i osnovni strukturalni i genetski diverzitet: (0) nema na raspolaganju osnovnih podataka ili podataka monitoringa niti ikakvog plana inventarisanja i monitoringa; (1) osnovna inventura uključena u ocjenu resursa (2=M od God 3) osnovna inventura i monitoring uključeni u menadžment plan odgovaraju nivou rizika ciljane vrste (VR); (3) izvanredan sistem. <i>Ukoliko nije primjenjivo → (2)</i>	3 2=M od God 3	
-------	--	-------------------------	--

9.1. Plan upravljanja vrstama / područjem

Plan upravljanja vrstama / područjem definiše prilagodljive, praktične procese upravljanja i dobru sakupljačku praksu.

9.1.h	Management plan identificira druge aktivnosti u području koje predstavljaju potencijalnu prijetnju održivosti vrsta i staništa (npr. druge kompanije sakupljanja u istom području): (0) nije uključen; nije poznat; nema napora da se bavi sa rizikom vezanim za to; (1) neke veoma bazične informacije uključene, određeni napori u pravcu saradnje; (2) drugi akteri su poznati i dokumentirane su bazične informacije o njihovoj aktivnosti u području sakupljanja. (3) dobra saradnja i komunikacije sa drugim korisnicima.	3	
9.1.i	Menadžment plan uključuje strategije prevencije ili smanjenja identificiranih prijetnji održivosti sakupljanja (više korisnika u području; kontaminacija izvora, itd.): (0) nema strategija ili aktivnosti iako je očigleno traženo; (1) određene strategije i aktivnosti da se smanji rizik, ali još uvijek nije formaliziran u menadžment planu; (2=M od God 2) adekvatna strategija ILLI nema identificiranih rizika; (3) bitni napori. <i>Ukoliko nije primjenjivo → (2)</i>	3 2=M od God 2	

9.2. Inventarisanje, procjena i monitoring

Upravljanje sakupljanja samoniklog ljekovitog bilja podržano je adekvatnim i praktičnim inventarisanjem resursa, procjenom i monitoringom uticaja sakupljanja.

9.2.a	Ocjena i redovan monitoring VR ciljanih resursa i staništa se odvija, dokumentira i inkorporirano je u menadžment planu: (0) nikakav monitoring nije urađen niti planiran; (1) jednostavan / neformalanl monitoring, nema pisanih procedura; (2=M od God 2) u menadžment planu su opisane i primjenjuju se adekvatne procedure za ocjenu resursa i periodičan monitoring; (3) napredan sistem, osoblje ima veoma dobro znanje.	3 2=M od God 2	
-------	--	----------------------	--

9.3. Implementiranje održivih mjera sakupljanja od strane sakupljača

Operacija sakupljanja samoniklog bilja osigurava da samo trenirani/educirani i kompetentni sakupljači sakupljaju ciljne resurse i monitoriraju/prate efektivnu implementaciju primjenjivih Uputstava za sakupljanje od strane sakupljača.

9.3.g	Dokazi o učestalosti sakupljanja bazirani na fizičkim posjetama i intervjuu sa sakupljačima. → Sve VR vrste: (0) očigledno viša učestalost na određenim mjestima, sakupljači nisu svjesni ograničenja učestalosti i indikacija o prekomjernom branju; (1) nema indikacija o ukupnom prekomjernom branju, ali sakupljači nisu svjesni ograničenja učestalosti ili u pojedinim područjima/ parcelama uobičajeno beru češće u odnosu na instrukcije; (2=M) branje u skladu sa zvaničnom učestalošću sakupljanja, nema evidentnog prekomjernog branja čak i na mjestima koja se često obilaze; (3) veoma nizak uticaj aktivnosti branja. <i>Ukoliko nije primjenjivo → (2)</i>	3 2=M	
-------	---	----------	--

TOTAL Dio II Dodatne Kontrolne Tačke Visoko Rizičnih Operacija	MAKS	TBN	Skor
Maksimum Bodova / Total Bodova Norme / Skor	36	24	

REFERENCE

- ABABOUC, L. 2002. Fish trade, safety, quality, and environmental issues. PowerPoint presentation. UNCTAD Workshop on standards and trade. Geneva, 16-17/5/2002.
- BIOFOUNDATION. 2008. Fair for Life Certification Programme. Biofoundation, Weinfelden, Switzerland.
http://www.fairforlife.net/logicio/client/fairforlife/file/IMO_SFT_Programme_Version3_Feb08.pdf
- BROWN, L., D. ROBINSON, and M. KARMANN. 2000. The Forest Stewardship Council and Non-timber Forest Product Certification: a Discussion Paper. Appendix A. Draft Principle 11. FSC NTFP Working Group, 1997.
- COONEY, R. 2004. The Precautionary Principle in Biodiversity Conservation and Natural Resource Management: An issues paper for policy-makers, researchers and practitioners. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK.
- CUNNINGHAM, A B. 2001. *Applied ethnobotany: people, wild plant use and conservation*. Earthscan, London.
- EDQM. 2007. *The European Pharmacopoeia*. 6th edition.
- FSC. 2000. Principles and Criteria. Forest Stewardship Council.
- FSC. 2006. Chain of Custody Certification. Forest Stewardship Council.
- FWF. 2010a. *FairWild Standard: Version 2.0*. FairWild Foundation, Weinfelden, Switzerland.
- FWF. 2010b. *FairWild Standard: Version 2.0. Performance Indicators*. FairWild Foundation, Weinfelden, Switzerland.
- HOLLING, C.S. 1978. *Adaptive environmental assessment and management*. John Wiley and Sons, New York.
- ILO. 1958. C111 Discrimination (Employment and Occupation) Convention. International Labour Organization, Geneva
- ISEAL. 2004. ISEAL Code of Good Practice for Setting Social and Environmental Standards. International Social and Environmental Accreditation and Labelling Alliance. P005 Final Public Draft, version 3, January 2004.
- IUCN. 2001. *IUCN Red List Categories and Criteria: Version 3.1*. IUCN Species Survival Commission. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK.
- LAMMERTS VAN BUEREN, E.M., AND E.A. BLOM. 1997. *Hierarchical Framework for the Formulation of Sustainable Forest Management Standards*. The Tropenbos Foundation, Leiden, The Netherlands.
- LEAMAN, D. and A.B. CUNNINGHAM. 2008. Resource assessment: a guide to implementing Principle 1: maintaining MAP resources. Guidance for implementing the ISSC-MAP. Draft for review and comment, 08-04-08.
- MPSG. 2007. *International Standard for Sustainable Wild Collection of Medicinal and Aromatic Plants (ISSC-MAP)*. Version 1.0. Bonn, Gland, Frankfurt, and Cambridge: Bundesamt für Naturschutz (BfN), MSPG/SSC/IUCN, WWF Germany, and TRAFFIC.(BfN-Skripten 195).
- MEINSHAUSEN F, S. WINKLER, R. BÄCHI, F. STAUBLI, and K. DÜRBECK. 2006. *FairWild Standards, Version 1 (11/2006)*. FairWild Foundation, Weinfelden, Switzerland.
- PETERS, C.M. 1994. Sustainable Harvest of Non-Timber Plant Resources in Tropical Moist Forest: An Ecological Primer. Biodiversity Support Programme and World Wildlife Fund, Washington, DC
- PIERCE, A.R. and S.A. LAIRD. 2003. *In search of comprehensive standards for non-timber forest products in the botanicals trade*. International Forestry Review 5(2): 138-147.

- SAI. 2004. Guidance Document for Social Accountability 8000. Social Accountability International, New York.
- SCHROEDER, D. 2007. Benefit sharing: it's time for a definition. *Journal of Medical Ethics* 33:205-209.
- SECO. 2005. *A Guide to Using the Working Draft ABS Management Tool*. State Secretariat for Economic Affairs. Berne, Switzerland.
- SHANLEY, P., A.R. PIERCE, S.A. LAIRD, and A. GUILLEN. 2002. *Tapping the Green Market: Certification and Management of Non-timber Forest Products*. Earthscan.
- UNCTAD. 2008. International Requirements for Organic Certification Bodies. United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD), Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) and International Federation of Organic Agriculture Movements (IFOAM), Geneva, Rome and Bonn.
http://www.unctad.org/trade_env/itf-organic/meetings/itf8/IROCB_0809%20.pdf
- UNEP. 2001. *Convention on Biological Diversity: Text and Annexes*. United Nations Environment Programme. UNEP/CBD/94/1.
- WALTERS, C.J. 1986. *Adaptive management of renewable resources*. McMillan, New York.
- ZABEL, R.W., C.J. HARVEY, S.L. KATZ, T.P. GOOD, and P.S. LEVIN. 2003. Ecologically sustainable yield. *American Scientist* 91(2): 150+.

ANNEKS 1. AKRONIMI I SKRAĆENICE

ABS	Access and benefit-sharing / Pristup i podjela koristi
BfN	Bundesamt für Naturschutz / German Federal Agency for Nature Conservation / Federalna Agencija za očuvanje prirode Njemačke
CBD	Convention on Biological Diversity / Konvencija o biološkom diverzitetu
EDQM	European Directorate for the Quality of Medicines and HealthCare / Evropski direktorat za kvalitet lijekova i zdravstvenu zaštitu
FSC	Forest Stewardship Council / Vijeće za upravljanje šumama
FWF	FairWild Foundation / FairWild Fondacija
HR	High Risk / Visoko rizično
ILO	International Labour Organisation / Međunarodna Organizacija Rada
IMO	Institute for Marketecology / Institut za Marketekologiju
ISSC-MAP	International Standard for Sustainable Wild Collection of Medicinal and Aromatic Plants / Međunarodni Standard Održivog Sakupljanja Samoniklog Ljekovitog i Aromatičnog Bilja
IUCN	International Union for Conservation of Nature / Internacionalna Unija za Očuvanje Prirode
MAT	Mutually Agreed Terms / Međusobno dogovoreni uslovi
MAP	Medicinal and aromatic plant / Ljekovito i aromatično bilje
MPSG	Medicinal Plant Specialist Group of the IUCN/SSC / Grupa Specialista za Ljekovito Bilje IUCN/SSC
NTFP	Non-timber Forest Product / Sekundarni šumski proizvodi
PIC	Prior Informed Consent / Prethodni informirani pristanak
SECO	State Secretariat for Economic Affairs (Switzerland) / Državni sekretarijat za ekonomska pitanja
SSC	Species Survival Commission / Komisija za opstanak vrsta
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development / Konferencija Ujedinjenih Naroda za Promet i Razvoj
UNEP	United Nations Environment Programme / Program Ujedinjenih Naroda za Okoliš

ANNEKS 2. RIJEČNIK⁷

Termin	Definicija	Izvor
Access and benefit-sharing (ABS) / Pristup i podjela koristi	U kontekstu međunarodnog prava, [pristup i] podjela koristi je aktivnost ustupanja dijela prednosti / profita ostvarenog kroz korištenje <i>genetskih</i> resursa ili tradicionalnog znanja onome ko obezbeđuje resurse. Šira definicija uključuje korištenje bioloških resursa, znanja zajednice, tehnologija, inovacija ili praksi.	SCHROEDER 2007
Adaptive management / Prilagodljiv menadžment	Integriran, multidisciplinarni pristup da bi se suočili sa nepoznicama u vezi sa pitanjima prirodnih resursa. Prilagodljiv je jer priznaje da se kao rezultat ljudskih intervencija resursi sa kojima se upravlja uvijek mijenjaju, iznenađenja su neizbježna i nove nepoznanice se javljaju. Aktivno učenje je put da se nepoznanice prebrode. Prilagodljiv menadžment priznaje da politike moraju da zadovolje socijalne ciljeve, ali isto tako moraju da budu kontinuirano modificirane i fleksibilne da bi se prilagodile ovim iznenađenjima. Prilagodljiv menadžment stoga sagledava politiku kao hipotezu – što znači da, većina politika predstavlja u stvari pitanja zamaskirana u odgovore ...a aktivnosti menadžmenta postaju postupci u eksperimentalnom smislu.	HOLLING 1978; WALTERS 1986
Biological diversity / Biološki divezitet	Varijabilnost među živim organizmima iz svih sredina uključujući, <i>između ostalog</i> , kopnene, morske i druge vodene ekosisteme i ekološke komplekse čiji su dio; ovo uključuje diverzitet unutar vrste, između vrsta i ekosistema.	UNEP 2001
Collection Operation / Operacije sakupljanja	Sveukupnost organizacije ili privrednog subjekta odgovornog za implementaciju zahtjeva ovog Standarda, obično kompanija ili organizacija koja upravlja aktivnostima sakupljanja samoniklih biljaka i stavlja u promet proizvode od samoniklog bilja.	ADAPTED FROM SAI 2004
Child / Dijete	Dijete je osoba koja ima manje od 15 godina starosti, osim ako lokalni zakon propisuje minimalnu starost u vezi sa radom ili obaveznim školovanjem u kasnijem dobu života, u kojem slučaju bi se primjenivala viša starosna dob. Ukoliko, ipak, lokalni zakon	SAI 2004

⁷ Some terms have been included in this glossary because they are used in FairWild Standard Version 2.0 (FWF 2010).

Termin	Definicija	Izvor
	propisuje da je minimalna starost 14 godina života, u skladu sa izuzecima u zemljama u razvoju u skladu sa Konvencijom 138 Međunarodne Organizacije Rada, primjenjivaće se niža starosna dob.	
Criterion / Kriterij	Stanje ili aspekt ... koji bi trebao biti primjenjen kao rezultat privrženosti principu. Način na koji je kriterijum formulisan bi trebao podstaći sud o stepenu usklađenosti u datoj situaciji.	LAMMERTS VAN BUEREN and BLOM 1997
	Standard na osnovu kojeg bi se mogao zasnivati sud ili odluka; karakterističan znak ili obilježje.	ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA 2006
	Sredstvo odlučivanja da li je ispunjen neki princip. Kriterij daje značenje i operativnost principu, bez da bude direktno mjerilo performanse.	SHANLEY et al. 2002
	Upućuje šta standard mjeri.	ISEAL 2004
	Sredstvo odlučivanja da li je ispunjen Princip (upravljanja šumama).	FSC 2000
Customary rights / Običajno Pravo	Pravo koje proističe iz cijelog niza stalnih ili uobičajenih aktivnosti, koje se konstantno ponavljaju, a koje kroz to ponavljanje i neprekidno prećutno pristajanje, stiču snagu zakona u sklopu geografske ili sociološke jedinice.	FSC 2000
Discrimination / Diskriminacija	Bilo kakvo razlikovanje, isključivanje ili preferiranje učinjeno na osnovu rase, boje, spola, religije, političkog stava, nacionalne pripadnosti ili društvenog porijekla, koji ima efekat narušavanja ili ugrožavanja ravnopravnosti u pogledu mogućnosti ili tretmana kod zapošljavanja ili zanimanja;	ILO 1958
Ecosystem / Ekosistem	Zajednica svih biljaka i životinja i njihova fizička okolina, koja funkcioniра zajedno kao jedna međusobno ovisna jedinica.	FSC 2000
Endangered species / Ugrožene vrste	Bilo koja vrsta koja je u opasnosti potpunog ili značajnog izumiranja.	FSC 2000
<i>Ex-situ</i> conservation / <i>Ex-situ</i> Konservacija	Konservacija komponenti biološkog diverziteta izvan prirodnog staništa.	UNEP 2001

Termin	Definicija	Izvor
Extent of collection / Obim sakupljanja	<p>Obim: Mjera izvan koje nešto prevazilazi: djelokrug.</p> <p>Djelokrug: obim tretmana, aktivnosti, ili uticaja: opseg rada</p> <p>Razmjera: svojstvena relativna veličina, obim, ili stepen < projekti koji se rade u širokoj razmeri.</p> <p>Stopa: fiksni odnos između dvije stvari; izračunata vrijednost; količina, iznos, ili stepen nečega mjenog u jedinici mjere nečega drugog</p> <p>Intenzitet: izražena količina (snage ili energije) po jedinici (kao površine, naboja, mase, ili vremena).</p> <p>Frekvencija: broj ponavljanja periodičnog procesa u jedinici vremena</p> <p>Volumen: količina prostora koji zauzima trodimenzionalni predmet mjen u kubnim metrima; količina supstance koja zauzima određenu zapreminu.</p> <p>Količina: određeni ili procjenjen iznos</p> <p>Nivo: izražena količina koja se razmatra u odnosu na proizvoljnu referentnu vrednost; šire = magnituda, intenzitet.</p> <p>Prinos (održivi godišnji): proizvod ili rod kao prirodni proizvod, narocito kao rezultat uzgoja; proizvod, narocito kao proizvedeni ili dobijeni iznos ili količina.</p>	ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA 2006
FairWild Premium / FaiWild Premija	<p>Ekstra iznos plaćen uz FairWild cijenu za sve FairWild certificirane proizvode otkupljene od sakupljača. FairWild Premija mora biti posebno administrirana u odnosu na sve ostale prihode i njena upotreba je striktno ograničena na dogovorene socijalne projekte ili viša plaćanja proizvođaču. Također, u početku, prvim godinama, može biti korištena za pokrivanje troškova ekološkog unapređenja i mjere osiguranja, kao što su troškovi provođenja prihvatljive ocjene resursa i troškove vaučera specimena.</p>	FWF 2010b
Forced Labour / Prislini rad	<p>Sav rad ili usluge koje je pružila neka osoba pod prijetnjom bilo kakve kazne [i] za koju se navedena osoba nije ponudila dobrovoljno ili čiji se rad ili usluga traži kao sredstvo plaćanja dugova.</p>	SAI 2004
Guideline / Uputstvo-vodič	<p>Indikacija ili pregled politike ili provedbe.</p>	ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA 2006
Stanište	<p>Mjesto ili tip mjesta gdje se neki organizam ili</p>	UNEP 2001

Termin	Definicija	Izvor
	populacija prirodno javlja.	
Harmonisation / Harmonizacija	Harmonizacija je process kojim se sadržaj dva ili više standarda dovodi do nivoa bolje usaglašenosti. Aktivnosti koje podržavaju harmonizaciju uključuju, ali nisu ograničene na upotrebu zajedničkih kriterija i indikatora, navođenje zajedničkih ciljeva, usvajanje zajedničkih struktura kod predstavljanja standarda i kreiranje i usvajanje jedinstvenog međunarodnog standarda.	ISEAL 2004
High Risk (HR) / Visiko Rizično	Biljke za koje FairWild Fondacija smatra da postoji prijetnja radi cijelog niza ekoloških i tržišnih faktora (pogledati Tabele 1).	
Herbal drugs / Herbalni lijekovi	Herbalni lijekovi predstavljaju uglavnom cijele, fragmentirane ili slomljene biljke, dijelove biljaka, alge, gljive ili lišajevе u nepređenom stanju, obično kao osušene, ali nekada i svježe. Određeni eksudati koji nisu bili izloženi specifičnom tretmanu se također smatraju herbalnim lijekovima. Herbalni lijekovi su preciznije definirani botaničkim naučnim imenom u skladu sa binominalnim sistemom (genus, species, varietet i autor).	EDQM 2007
Indicator / Indikator	Kvantitativan ili kvalitativan parametar koji može biti ocijenjen u odnosu na kriterij.	LAMMERTS VAN BUEREN and BLOM 1997
	Kvalitativan ili kvantitativan parametar koji može biti ocijenjen u odnosu na kriterij. On opisuje na objektivan način, koji može biti verificiran, karakteristike ekosistema ili sa njim povezanog socialnog sistema. Minimalna ili maksimalna dozvoljena vrijednost indikatora je poznata kao prazna vrijednost (npr. način kvantifikacije ili kvalifikacije ili mjerenja performance)... Indikator koji uključuje vrijednost performanse se naziva indikator performanse.	SHANLEY et al. 2002
	Način na koji se mjeri kriterij.	ISEAL 2004
<i>In-situ</i> conservation / <i>In-situ</i> konzervacija	Konservacija ekosistema i prirodnih staništa i održavanje i oporavak održivih populacija vrsta u njihovom prirodnom okruženju i u slučaju domestikacije ili uzgoja vrsta, u okruženju u kojem razvijaju svoja karakteristična svojstva.	UNEP 2001
Management Plan / Menadžment plan	Menadžment plan je pisani dokument u kojem menadžer resursa ili menadžment komisija	WINKLER 2008

Termin	Definicija	Izvor
	postavlja svoje ciljeve i pristupe koji će se koristiti da se ispune navedeni ciljevi u datom vremenskom periodu. FairWild menadžment plan utvrđuje standarde i procedure, odgovornost i prakse rada potrebne da se ispune Principi FairWild Standarda.	
Mutually-agreed terms / Međusobno dogovoreni uslovi	Uslovi i odredbe koji se između ostalog, odnose na pristup i podjelu koristi, koji su bili predmet pregovora između korisnika i davaoca i koji uključuje i ostale relevantne aktere.	SECO 2005
Non-timber forest products / Sekundarni šumski proizvodi	Svi šumski proizvodi osim drveta, uključujući i ostali material dobijen od drveta kao što je smola i listovi, ali i svaki drugi biljni i životinjski proizvod.	FSC 2000
	Svi biotički proizvodi osim drveta koji mogu biti ubrani radi održanja života i / ili za prodaju. Sekundarni šumski proizvodi mogu poticati iz primarne i prirodne šume, sekundarnih šuma, i plantaža šuma, u skladu sa definicijom regionalne Radne Grupe Vijeća za upravljanje šumama.	FSC 2000
Organic agriculture (biological agriculture, ecological agriculture) / Organska poljoprivreda (biološka poljoprivreda, ekološka poljoprivreda)	Pristup koji uključuje cjelokupan sistem koji se zasniva na određenom setu procesa koji rezultira održivim ekosistemom, sigurnom hranom, dobrom ishranom, dobrobiti životinja i socialnom pravdom. Organska proizvodnja je stoga više od sistema proizvodnje koji uključuje ili isključuje određene inpute.	IFOAM 2004
Operator	Pojedinac ili preduzeće, odgovorno da proizvodnja zadovolji, i nastavi da zadovoljava standard na kojem se zasniva certifikacija.	UNCTAD 2008
Precautionary principle; precautionary approach / Princip predostrožnosti, Pristup predostrožnosti	Pristup neizvjesnosti koji obezbjeđuje akcije da bi se izbjegla ozbiljna ili ireverzibilna šteta u okolišu prije naučne potvrde takve štete.	COONEY 2004
Principle / Princip	Fundamentalni zakon ili pravilo, koje predstavlja osnovu za rezonovanje i akciju. Principi su eksplicitni elementi cilja.	LAMMERTS VAN BUEREN and BLOM 1997

Termin	Definicija	Izvor
	Sveobuhvatni i fundamentalni zakon, doktrina, ili pretpostavka.	ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA 2006
	Fundamentalna istina ili zakon kao osnova za rezonovanje ili akciju; esencijalno pravilo ili element.	SHANLEY et al. 2002
	Esencijalno pravilo ili element.	BROWN et al. 2000
Prior informed consent / Prethodni informirani pristanak	Pristanak koji je korisniku dala država ili drugi davaoci, u slučaju da se, nakon potpunog otkrivanja svih potrebnih informacija, dozvoljava pristup njihovim genetskim resursima i relevantnom tradicionalnom znanju pod obostrano dogovorenim uslovima.	SECO 2005
Protected area / Zaštićeno područje	Geografski definisano područje koje je određeno ili regulisano i kojim se upravlja na način da se postignu specifični ciljevi konzervacije.	UNEP 2001
Standard	Definitivno pravilo, princip, ili mjera koju je uspostavilo neko tijelo.	ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA 2006
	Princip + kriterij = standard.	FSC 2000
	Standard prakse = ključna opredjeljenost (fiksni zahtjevi / ishod ili uslov koji treba ostvariti u svim primjenjivim okolnostima, primjenjivim na sve) + uputstva (fleksibilna, koja treba poštovati u namjeri i koja su dostupna i usvojena u skladu sa specifičnim okolnostima, nivoima, i sektorima), dokumentacija i izvještavanje (da bi se unijela transparentnost u primjenu opredjeljenja i vođenje).	SECO 2005
	Dokument koji obezbjeđuje pravila i uputstva ili karakteristike opće i ponovljive upotrebe za proizvode ili povezane procese i proizvodne metode, sa kojim usaglašenost nije obavezna. Također se može baviti ekskluzivno sa zahtjevima terminologije, simbola, pakiranja, označavanja ili etiketiranja budući da se primjenjuju na proizvod, proces ili proizvodni metod.	ISEAL 2004
Sustainable use / Održiva upotreba	Upotreba komponenti biološkog diverziteta na način i u takvoj mjeri koji ne vodi ka dogoročnom padu biološkog diverziteta, stoga zadržava njegov potencijal u zadovoljavanju potreba i aspiracija trenutne i budućih	UNEP 2001

Termin	Definicija	Izvor
	generacija.	
Tenure / Posjed	Socijalno definiran dogovor pojedinaca ili grupa, priznat od strane zakona ili običajne prakse, u pogledu "skupa prava i obaveza" u odnosu na vlasništvo, zakup, pristup i / ili upotrebu određenog zemljišta ili pridruženih resursa (kao što su pojedinačna stabla, biljne vrste, voda, minerali, itd).	FSC 2000
Threatened species / Vrste za koje postoji prijetnja	Vrste flore i faune nevedene kao vrste za koje u zakonima ili pravilnicima koji se koriste ili Kategorijama i Kriterijima IUCN Crvene Liste verzija 3.1 stoji tvrdnja da postoji prijetnja.	IUCN 2001
Traceability / Slijedivost	Sposobnost da se prati istorija, primjena ili lokacija bilo kog entiteta koristeći kao sredstvo evidentirane identifikacije.	ABABOUC 2002
Trade chain (chain of custody) / Trgovinski lanac (lanac vlasništva)	Put koji prolazi sirovina i proizvod, od šume do potrošača, uključujući i sve stadije prerade, transformiranja, proizvodnje i distribucije.	FSC 2006
	Sistem praćenja koji omogućava certifikacijskim tijelima da prate svaki šumski proizvod od njegovog porijekla kroz branje, preradu, skladištenje i prodaju.	SHANLEY et al. 2002
Traditional knowledge, innovations and practices / Tradicionalno znanje, inovacije i prakse	Znanje i prakse pojedinca ili kolektiva, autohtonog stanovništva i lokalnih zajednica o genetskim resursima u vezi sa konzervacijom i održivom upotrebom bioloških resursa.	SECO 2005
Use rights / Prava korištenja	Pravo korištenja šumskih resursa koje može biti definisano lokalnim običajima, međusobnim sporazumima, ili propisano od strane drugih entiteta koji imaju prava pristupa. Ova prava mogu ograničiti upotrebu određenih resursa do specifičnih nivoa potrošnje ili naročitih tehnika branja.	FSC 2000
Verifier / Verifikator	Opisuje način na koji se mjeri indikator na terenu (npr. tačke na kojima se uzimaju podaci ili informacije koje pojačavaju specifičnost ili pojednostavljaju ocjenu indikatora). Namjera ovog procesa nije da propiše minimalni set verifikatora nego da proširi verifikator sa podacima koji su specifični za regiju, proizvod, klasu, veličinu operacija, itd. Verifikatori dodaju značenje,	SHANLEY et al. 2002

Termin	Definicija	Izvor
	preciznost i obično također specifičnost vezanu za mjesto indikatora. Numerički parametri mogu biti dodani verifikatoru na osnovu specifičnosti vezane za slučaj ili mjesto.	
Viable population / Populacije sposobne za život	Populacija koja je u stanju da se održi u datom vremenskom periodu.	
Wild collection / Sakupljanje samoniklih biljaka	Praksa sakupljanja resursa koji nisu kultivirani i nativni su ili su naturalizirani iz svojih prirodnih staništa.	
Workers / radnici	Osooblje koje radi u jednoj operaciji uključujući zaposlene, stalne, sezonske, privremene radnike, migrante, strance, nadničare i ugovorom vezane radnike.	BIO FOUNDATION 2008
Yield / Prinos	Prinos koji je moguće sakupiti, prinos koji je moguće ubrati: maksimalno raspoloživa količina za sakupljanje.	See PETERS 1996
	Održiv prinos: stopa branja koja je jednaka stopi zamjene ubranog materijala, često mjerena kao godišnja stopa rasta.	ZABEL et al. 2003
Young worker / Mladi radnik	Svaki radnik stariji od dobi definisanoj kao dob djeteta, a ispod 18 godina. Radi jednostavnosti, ovaj Standard navodi raspon od 15 do 18 godina.	Adapted from SAI 2004